

891.71

S-80

~~099~~

092 - 25 | 38

18 NOV 2011

9
mm

891-71

8-80

պր.

ԼԵՒ ՆԻԿՈԼ. ՏՈԼՍՏՈՅ

ԿԵՆԴԱՆԻ ԴԻԱԿ

Դրամա 6 գործողութեամբ եւ
12 պատկերով

1007
32331

Թարգմանեց
ՆԱՐ-ԴՈՍ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս
Տպարան „Լույսուրա“, Բաքոյնական № 14.
1911

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅՈՒՆ ԵՐԵՎԱՆԻ
ՀԱՅԿ - ՀԱՅԿԱՆ
ՀԱՅԿ - ՀԱՅԿԱՆ
ՀԱՅԿ - ՀԱՅԿԱՆ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

Ֆեոդոր Վասիլևիչ Պրոսապով (Փեդեա)
Ելիզաբետա Անդրեևնա Պրոսապովա
(Լիզա), նրա կինը:

Միսա, նրանց որդին:

Աննա Պաւլովնա, Լիզայի մայրը:

Սաւա, նորաստի աղջիկ, Լիզայի քոյ-

րը:

Վիկտոր Միխայլովիչ Կարենին:

Աննա Վախսերևնա Կարենինա:

Խոսան Սերգէյ Վախսերևիչ Աբրեզկով:

Սաւա, նորաստի գնչուհի:

Իւան Մակարովիչ, ծեր

գնչու:

Նաստասիա Իւանովնա,

պառաւ գնչուհի:

Մաշայի

ծնողները:

Օճիցեր:

Երամիտ:

Ա. գնչու:

Բ. գնչու:

Վնչուհի:

Վնչուներ և գնչուհիներ (երգեցիկ

խումբ):

Բժիշկ:

Միխայիլ Ալեքսանդրովիչ Աճեւմով:

Սասիսով

Բուսկիւիչ

Կորոսկով

Իւան Պետրովիչ Ալեքսանդրով:

Վազնեւնսկի, Կարենինի քաղաքացի-

րը:

Պետրով, նկարիչ:

Արեմիս:

Սպասաւոր առանձին կարիւհաւոր:

Սպասաւոր պանդոկուր:

Պանդոկատի:
 Բաղաճապատի ոստիկան:
 Դատական քննիչ:
 Մեղինիով:
 Դատական քննիչի գործավար:
 Սուրհանդակ:
 Միտաստորդ փաստաբան:
 Պետրուսին, փաստաբան:
 Տիկին:
 Օճիցեր:
 Դատական պատժօրենայ:
 Պրոսաստովների դայեակ:
 Պրոսաստովների սպասուհի:
 Աճեհմովի լաֆէյ:
 Կարենիներին լաֆէյ:

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ 1.

ՊԱՏԿԵՐ 1-ԻՆ

Գործողութիւնը կատարուած է մայրաքաղաքում, Պրոտաստովի բնակարանում: Բեմը ներկայացնում է փոքրիկ սեղանատուն:

Տ Ե Ս Ի Լ I.

Ա.ՆՆԱ Պաւլովնա, լիքը, սպիտակահեր կին, կորսէթով, նստած է մենակ թէյի սեւանի մօտ:

Տ Ե Ս Ի Լ II.

Ա.ՆՆԱ Պաւլովնա և դայեակ (Թէյ-նոցը ձեռքին):

Դայեակ.—Կարելի է մի քիչ ջուր վերցնել:

Ա.ՆՆԱ Պաւլ.—Կարելի է: Ի՞նչպէս է Միշեչկան:

Դայեակ.—Անհանգիստ է: Դրանից վատ բան չկայ, երբ տիրուհին ինքն է ծիծ տալիս: Այնտեղ նա իր դարձերն ունի, իսկ երեխան տանջւում է: Էլ ի՞նչ կաթ պիտի ունենայ, երբ ողջ գիշերներ չի քնում, լալիս է:

Ա.ՆՆԱ Պաւլ.—Բայց, կարծեմ, հիմա հանգստացել է:

Դայեակ.—Լմա՛հ հանգստութիւն է: Մարդ խղճահարւում է նայի: Ինչ-որ գրում էր ու լալիս:

Տ Ե Ս Ի Լ III.

Ա.ՆՆԱ Պաւլովնա, դայեակ և Սառա (մոնում է):

Սառա (դայեակին).—Լիզան ձեզ է որոնում:

Դայեակ.—Գնում եմ, գնում:

(Դայեակը դուրս է գնում):

Ա.ՆՆԱ Պալովնա և Սաւա:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Դայեակն ասում է, որ նա շարունակ լալիս է: Այդ ինչպէս է, որ չի կարողանում հանգստանալ:

Սաւա.—Ձարմանալի կին էք, մամ: Թողնել ամուսնուն, իր զաւակի հօրը, և դուք ուզում էք, որ հանգիստ լինի:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Հանգիստ չէ: Ինչ որ եղել է, եղել է: Եթէ ես, որ մայրն եմ, ոչ թէ միայն թոյլ եմ տուել, այլ և ուրախանում եմ, որ աղջիկս ձգում է ամուսնուն,—նշանակում է, որ ամուսինը արժանի է այդ բանին: Պէտք է ուրախանալ, և ոչ թէ տխրել, որ կարողանում ես ազատուել այդպիսի վատ մարդուց, ազատուել այդպիսի բարի պտուղից:

Սաւա.—Մամն, ինչո՞ւ էք խօսում այդպէս: Խօ գիտէք, որ այդ ճիշտ չէ: Նա վատ չէ, այլ, ընդհակառակը, զարմանալի, զարմանալի մարդ է, չնայելով իր թուլութիւններին:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Հն, հէնց զարմանալի մարդ: Հէնց որ ձեռքին փող կայ,—իրենը, թէ ուրիշներ...

Սաւա.—Մամն, նա երբեք ուրիշի փողերը չի վերցրել:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Ողջ մէկ է, կնոջ փողերը:

Սաւա.—Բայց չէ՞ որ նա իր ամբողջ կարողութիւնը կնոջն է տուել:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Չէ մի, չտար, քանի որ գիտէ, որ բոլորը պիտի փչացնի:

Սաւա.—Կըփչացնի, թէ չի փչացնի,—չգիտեմ, ես միայն գիտեմ, որ չի կարելի բաժանուել ամուսնուց և մանաւանդ այնպիսի ամուսնուց, որպիսին Ֆեդեան է:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Քեզ որ նայենք, պէտք է սպասենք, որ նա ունեցած-չունե-

ցածը ուտի վերջացնի և իր գնչուհի-սիրուհիներին տուն բերի:

Սաւա.—Նա սիրուհիներ չունի:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Հէնց ցաւն էլ այդ է, որ նա ձեզ ամենքիդ էլ խելքահան է արել: Բայց ոչ ինձ, ոչ, ներողութիւն կանես: Ես նրան ճանաչում եմ, և նա գիտէ այդ, Լիզայի տեղը որ լինէի, ոչ թէ այժմ, այլ մի տարի առաջ արդէն կըթողնէի նրան:

Սաւա.—Ինչպէս դուք այդ հեշտ էք ասում:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Ոչ, հեշտ չեմ ասում: Հեշտ չէ, որ մայրն իր աղջկան ամուսնուց բաժանուած տեսնէ: Հաւատա, շատ հեշտ չէ: Բայց այդ աւելի լաւ է, քան թէ մի ջահէլ կեանք փչանայ: Չէ, շէնորհակալ եմ Աստծուց, որ Լիզան այժմ վճռել է, և ամեն ինչ վերջացած է:

Սաւա.—Գուցէ և չի վերջացած:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Հն: Թող մի ապա-հարդան տայ:

Սաւա.—Յետոյ այդ լաւ կըլինի:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Այն կըլինի, որ Լիզան ջահէլ է և դեռ ես կարող է բաղդաւոր լինել:

Սաւա.—Ախ, մամն, այդ սարսափելի է, ինչ որ ասում էք. Լիզան չի կարող ուրիշի սիրել:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Ինչո՞ւ չի կարող: Եթէ ազատ կըլինի: Կըգտնուեն ձեր Ֆեդեայից էլ հազարապատիկ աւելի լաւ մարդիկ և բաղդաւոր կըլինին, որ ամուսնանան Լիզայի հետ:

Սաւա.—Մամն, այդ լաւ չէ: Դուք, խօսե՛ք գիտեմ, մտածում էք Վիկտոր Կարենինի մասին:

Ա.ՆՆԱ Պալ.—Ինչո՞ւ չպիտի մտածեմ նրա մասին: Տասը տարի է, որ նա սիրում է Լիզային, և Լիզան էլ սիրում է նրան:

Սառա.—Սիրում է, բայց ոչ այնպէս, ինչպէս ամուսնուն: Դա մանկական հասակից ի վեր շարունակուող բարեկամութիւն է:

Աննա Պաւլ.—Գիտե՞նք մենք այդ բարեկամութիւնները: Դու ասա միայն, որ արգելքներ չլինին:

Տ Ե Ս Ի Լ V.

Աննա Պաւլովնա, Սառա: Մտնում է սպասուհի:

Աննա Պաւլ.—Ի՞նչ ես ուզում:

Սպասուհի.—Տիրուհին դռնապանի ձեռքով նամակ էր ուղարկել Վիկտոր Միխայլովիչին:

Աննա Պաւլ.—Ի՞նչ տիրուհի:

Սպասուհի.—Ելիդաւէտա Անդրէանան, տիրուհի:

Աննա Պաւլ.—Յետո՞յ:

Սպասուհի.—Վիկտոր Միխայլովիչը հրամայել է ասել, որ այս բոլորիս կը գայ ինքը:

Աննա Պաւլ. (զարմացած). — Հէնց նոր նրա մասին էինք խօսում: Միայն թէ չեմ հասկանում ինչու: (Սաշային) Դու չգիտե՞ս:

Սառա.—Գուցէ գիտեմ, գուցէ և չգիտեմ:

Աննա Պաւլ.—Միշտ գաղտնիքներ...

Սառա.—Լիզան կը գայ, նա կասի ձեզ:

Աննա Պաւլ. (զուկը շարժելով, սպասունում). — Իսկ հեշտաեւր պէտք է տաքացնել: Առ տար, Դունեհաշա:

(Սպասունին վերցնում է հեշտաեւր և գնում է):

Տ Ե Ս Ի Լ VI.

Աննա Պաւլովնա և Սառա:

Աննա Պաւլ. (Սաշային, որ վեր է կացել և գնում է). — Հէնց այնպէս էլ դուրս եկաւ, ինչպէս որ ասում էի. իսկոյն ուղարկել է նրա ետևից:

Սառա.—Ուղարկել է, գուցէ, բոլորովին ոչ այն նպատակով:

Աննա Պաւլ.—Բաս ինչո՞ւ է ուղարկել:

Սառա.—Այժմ, այս բոլորին, Կարենինը նրա համար նոյնն է, ինչ որ Տրիֆոնովնան:

Աննա Պաւլ.—Ա՛յ կըտեսնես: Չե՞մ ճանաչում նրան, ինչ է: Նա կանչում է Կարենինին, ուզում է, որ մխիթարի իրեն:

Սառա.—Ախ, մամա, ինչքան քիչ էք ճանաչում նրան, որ կարողանում էք կարծել, թէ...

Աննա Պաւլ.—Ա՛յ կըտեսնես: Եւ ես շատ, շատ ուրախ եմ:

Սառա.—Կըտեսնենք: (Երգում է և գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ VII.

Աննա Պաւլովնա մենակ:

Աննա Պաւլ. (շարժում է գուկը և փնթփնթում). — Շատ լաւ, թող այդպէս լինի: Շատ լաւ, թող այդպէս լինի: Է՛է...

Տ Ե Ս Ի Լ VIII.

Աննա Պաւլովնա և սպասուհի

(մտնում է):

Սպասուհի.—Վիկտոր Միխայլովիչն եկաւ:

Աննա Պաւլ.—Դէ, էլ ի՞նչ: Ներս հրաւիրի և իմաց տուր տիրուհուն:

(Սպասունին դուրս է գնում խորքի դռնից):

Տ Ե Ս Ի Լ IX.

Աննա Պաւլովնա և Վիկտոր Կարենին:

Վիկտ. Կարենին (մտնում է և քաշուտ Աննա Պաւլովնային). — Ելիդաւէտա Անդրէանան նամակ էր ուղարկել ինձ, որ գամ: Իսկ ես առանց այդ էլ ուզում էի գալ ձեզ մօտ այս

երեկոյ, այնպէս որ շատ ուրախ եմ...
Ելիզաւէտա Անդրէնան առողջ է:

Ա.Յ.ՆԱ ՊԱՒԼ.—Առողջ է: Երեխան մի
քիչ անհանգստանում է: Այս բոլորիս
կըզայ: (Տխուր): Այո, այո, ծանր օ-
րերի ենք հասել... Դուք խօսում են
բան գիտէք:

ԿԱՐԵՆ.—Գիտեմ: Չէ՞ որ ես այստեղ
էի երեկ չէ մէկէլ օրը, երբ նրանից
նամակ էր ստացուել: Բայց միթէ այդ
այդպէս էլ վճռուած է անդարձ:

Ա.Յ.ՆԱ ՊԱՒԼ.—Անշուշտ: Իհարկէ: Նո-
րից քաշել այս բոլորը սարսափելի
բան կըլինէր:

ԿԱՐԵՆ.—Այո, ահա որտեղ է ասուած՝
տասն անգամ չափիր, մի անգամ
կտրիր: Կտրել կենդանւոյն շատ դժ-
ւար է:

Ա.Յ.ՆԱ ՊԱՒԼ.—Իհարկէ, դժուար է:
Բայց չէ՞ որ նրանց ամուսնութիւնը
վաղուց արդէն խախտուած էր: Այն-
պէս որ քանդելն այնքան էլ դժուար
չէր, որքան կարծւում էր: Նա ինքն
էլ հասկանում է, որ այն բոլորից յե-
տոյ, ինչ որ պատահել է, ինքն արդէն
չի կարող վերադառնալ:

ԿԱՐԵՆ.—Բայց ինչո՞ւ:

Ա.Յ.ՆԱ ՊԱՒԼ.—Ի՞նչպէս թէ ինչու: Իր
այն բոլոր զգուշիւ արարքներից յետոյ,
այն բանից յետոյ, երբ նա երգում
էր, թէ այլ ես չի անի, ե ի՞նչ անի,
ինքն իսկ կըզրկի իրեն ամուսնու բո-
լոր իրաւունքներից և կնոջը կատա-
րեալ ազատութիւն կըտայ...

ԿԱՐԵՆ.—Այո, բայց ի՞նչ ազատու-
թիւն կարող է լինել մի կնոջ համար,
որ կապուած է ամուսնութեամբ:

Ա.Յ.ՆԱ ՊԱՒԼ.—Ապահարզան: Նա խոս-
տացել է ապահարզան տալ, և մենք
կըպնդենք:

ԿԱՐԵՆ.—Այո, բայց Ելիզաւէտա Ան-
դրէնան այնպէս սիրում էր նրան...

Ա.Յ.ՆԱ ՊԱՒԼ.—Ախ, նրա սէրն այն-
պիսի փորձութիւնների է ենթարկուել,
որ հազիւ թէ այդ սիրուց որեւէ բան
լինի ֆացած: Էլ արեւոյնութիւն,
էլ խաբէրայութիւններ, էլ անհաւա-
տարմութիւններ: Կարելի՞ է միթէ սի-
րել այդպիսի ամուսնու:

ԿԱՐԵՆ.—Սիրոյ համար ամեն բան
կարելի է:

Ա.Յ.ՆԱ ՊԱՒԼ.—Դուք ասում էք՝ սի-
րել, բայց ի՞նչպէս կարելի է սիրել մի
այդպիսի փաւս-մարդու, որի վրայի՞նչ
մի վստահութիւն չի կարելի ունենալ:
Գիտէ՞ք բանն ինչու՞ն է... (Յետ է
նայում դէպի դուռը եւ շտապում է
պատմել): Գործերը խանգարուել են,
ամեն բան գրաւ է դրուած, վճարելու
փող չկայ: Վերջապէս, հօրեղբայրն
ուղարկում է երկու հազար, տոկոսնե-
րը վճարելու: Նա տանում է այդ փո-
ղերը և կորչում: Կինը, նստած է՝ հի-
ւանդ երեխան ձեռքին, սպասում է, և,
վերջապէս, նամակ է ստացւում, որ
սպիտակեղէնն ու իրերն ուղարկենք
իրեն:

ԿԱՐԵՆ.—Այո, այո, գիտեմ:

Տ Ե Ս Ի Լ Մ.

Ա.Յ.ՆԱ ՊԱՒԼՈՎՆԱ, ԿԱՐԵՆԻՆ:

Մտնում են Լիզա և Սառա:

Ա.Յ.ՆԱ ՊԱՒԼ.—Ահա, կանչել էիր, և
Վիկտոր Միխայլովիչն եկել է:

ԿԱՐԵՆ.—Ինձ մի փոքր ուշացրին:
(Բարեւում է քոյրերին):

Լիզա.—Շնորհակալ եմ: Մի մեծ
բան պիտի խնդրեմ ձեզնից: Ուրիշ
մարդ չկայ, որին զիմեմ, բացի ձեզ-
նից:

ԿԱՐԵՆ.—Կանեմ ամեն բան, ինչ որ
կարող եմ:

Լիզա.—Դուք խօսում են գիտէ՞ք...

Կարեն.—Այո, գիտեմ:

Աննա Պաւլ.—Ուրեմն ես կը հեռանամ: (Սաշային): Եկ գնանք, թողնենք սրանց մենակ: (Դուրս է գնում Սաշայի հետ):

Տ Ե Ս Ի Լ XI.

Լիզա և Կարենին:

Լիզա.—Այո, նա ինձ նամակ է գրել, որ ամեն բան վերջացած է համարում: Ես (զսպում է արտասուքը) այնպէս էի վերաւորուած, այնպէս... մի խօսքով, ես համաձայնուեցի բաժանուել... և պատասխանեցի, որ ընդունում եմ իւր մերժումը:

Կարեն.—Իսկ այժմ զղջում եք:

Լիզա.—Այո, ես զգացի, որ վատ բան եմ անում, որ ես չեմ կարող: Էլի այնպէս լաւ է, քան թէ բաժանուեմ նրանից: Մի խօսքով, տուէք նրան այս նամակը: Խնդրում եմ, վիկտոր... տուէք նրան այս նամակը և ասացէք... և բերեցէք նրան:

Կարեն. (զսրմացած).—Այո, բայց ի՞նչպէս:

Լիզա.—Ասացէք, որ ես խնդրում եմ ամեն բան մոռանայ և վերադառնայ: Ես կարող էի նամակն ուղարկել նրան: Բայց ես ճանաչում եմ նրան. նրա հոգու առաջին շարժումը, ինչպէս միշտ, լաւ կը լինի, բայց յետոյ որեւէ մէկի ազդեցութեան տակ միտքը կը փոխի և այն չի անի, ինչ որ ուզում է:

Կարեն.—Կանեմ, ինչ որ կարող եմ:

Լիզա.—Դուք զարմանում եք, որ ես հէնց ձեզ եմ խնդրում:

Կարեն.—Ոչ... ասենք, պէտք է ձիշտն ասեմ. այո, զարմանում եմ...

Լիզա.—Բայց չէ՞ք նեղանում:

Կարեն.—Միթէ ես կարող եմ նեղանալ ձեզից:

Լիզա.—Ես խնդրեցի ձեզ նրա համար, որ գիտեմ սիրում եք նրան:

Կարեն.—Նրան էլ, ձեզ էլ: Դուք գիտէք այդ: Եւ ինձ համար չէ, որ սիրում եմ, այլ ձեզ համար: Եւ ես շնորհակալ եմ ձեզնից, որ դուք հաւատում եք ինձ: Կանեմ, ինչ որ կարող եմ:

Լիզա.—Գիտեմ: Ես ձեզ ամեն բան կասեմ. այսօր գնացել էի Աֆրեմովի մօտ, որ իմանամ որտեղ է նա: Ասացին, որ գնացել է գնչուների մօտ: Այս բանից է ահա, որ վախենում եմ: Գնչուներով տարուելուցն է, որ վախենում եմ: Գիտեմ, որ եթէ ժամանակին յետ չկանգնեցնեն, կը տարուել: Ահա հէնց այս էլ պէտք է անել: Ուրեմն կը գնա՞ք:

Կարեն.—Ի հարկէ, իսկոյն:

Լիզա.—Գնացէք, գտէք նրան և ասացէք, որ ամեն բան մոռացուած է, որ ես սպասում եմ նրան:

Կարեն. (վեր է կենում).—Բայց որտեղ որոնեմ նրան:

Լիզա.—Նա գնչուների մօտ է: Ես ինքս այնտեղ էի: Դռան մօտ էի, ուզում էի նամակն ուղարկել, յետոյ թողի մտադրութիւնս և վճռեցի, որ ձեզ խնդրեմ... Ահա հասցէն: Այնպէս ուրեմն, ասացէք նրան, որ վերադառնայ, որ ոչինչ չի եղել, որ ամեն բան մոռացուած է: Արեւը այդ ի սէր այն բանի, որ սիրում եք նրան և բարեկամ եք մեզ:

Կարեն.—Կանեմ ամեն բան, ինչ որ կարող եմ: (Ողջունում է եւ գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ XII.

Լիզա.—Չեմ կարող, չեմ կարող: Էլի այնպէս լաւ է, քան թէ... Չեմ կարող:

Լիզա, մտնում է Սառա:

Սառա.—Հը, ուզարկեցիր:
(Լիզան գլխով դրական շարժում է անում):

Սառա.—Եւ նա համաձայնեց:

Լիզա.—Ի հարկէ:

Սառա.—Ինչո՞ւ նրան: Չեմ հասկա-
նում:

Լիզա.—Բա՞ս հում:

Սառա.—Բայց դու խօս գիտե՞ս, որ
նա սիրահարուած է քեզ վրայ:

Լիզա.—Այդ ամենը կար եւ անցաւ:
Բայց հում ես ուզում, որ խնդրէի: Ի՞նչ
ես կարծում, կը վերադառնայ:

Սառա.—Ես հաւատացած եմ, որով-
հետեւ...

Լիզա, Սառա, մտնում է Աննա Պաւլովնա:
(Սառան լռում է):

Աննա Պաւլ.—Իսկ Վիկտոր Միխայ-
լովիչը որտեղ է:

Լիզա.—Գնաց:

Աննա Պաւլ.—Ի՞նչպէս թէ գնաց:

Լիզա.—Ես խնդրեցի նրան, որ խըն-
դիրքս կատարի:

Աննա Պաւլ.—Ի՞նչ խնդիրք: Դար-
ձեանք գողտնիք:

Լիզա.—Գողտնիք չէ, այլ պարզա-
պէս խնդրեցի, որ իր ձեռքով յանձնի
նամակը Ֆեդեային:

Աննա Պաւլ.—Ֆեդիային: Ֆեոդոր
Վասիլիւիչին:

Լիզա.—Այո, Ֆեդեային:

Աննա Պաւլ.—Ես կարծում էի, թէ
ձեր միջև բոլոր յարաբերութիւնները
վերջացած են:

Լիզա.—Ես չեմ կարող բաժանուել
նրանից:

Աննա Պաւլ.—Ի՞նչպէս. ամեն բան
ուզում ես սկսել նորից:

Լիզա.—Ուզում էի, աշխատում էի,
բայց չեմ կարող: Ինչ ուզում էք, կա-
նեմ, միայն թէ չբաժանուեմ նրանից:

Աննա Պաւլ.—Ուրեմն ի՞նչ, ուզում
ես վերադարձնել նրան:

Լիզա.—Այո:

Աննա Պաւլ.—Նորից տուն թողնել
այդ գարշելի մարդուն:

Լիզա.—Մամա, ես խնդրում եմ ձեզ,
որ չխօսէք այդպէս իմ ամուսնու մա-
սին:

Աննա Պաւլ.—Նա ամուսինդ էր:

Լիզա.—Ոչ, այժմ էլ իմ ամուսինն է:

Աննա Պաւլ.—Փող վատնող, արբե-
ցող, անբարոյական, եւ դու չես կարող
նրանից բաժանուել:

Լիզա.—Ինչո՞ւ էք ինձ տանջում:
Առանց այն էլ տանջւում եմ, իսկ
դուք կարծես դիտմամբ ուզում էք ա-
ւելի տանջել:

Աննա Պաւլ.—Ե՞ս եմ տանջում:
Ուրեմն ես կը ջնամ: Չեմ կարող տես-
նել այս:

Լիզա (լռում է):

Աննա Պաւլ.—Ես տեսնում եմ, որ
դուք այդ էք ուզում, որ ես ձեզ խան-
գարում եմ: Չեմ կարող ես ապրել:
Ոչինչ չեմ հասկանում ձեզնից: Այս
բոլորը նոր բան է: Մէկ վճռում ես
բաժանուել, յետոյ յանկարծ ապսպրում
ես մի մարդու, որը սիրահարուած է
քեզ վրայ...

Լիզա.—Այդպիսի բան չկայ:

Աննա Պաւլ.—Կարենինը քեզ անա-
ջարկ է արել... եւ դու նրան ուղար-
կում ես մարդուդ հետից: Այս ի՞նչ է,
որ խանդոտութիւն յարուցանես:

Լիզա.—Մամա, այդ սարսափելի է,
ինչ որ ասում էք: Թողէք ինձ:

Աննա Պաւլ.—Այդպէս մօրդ դուրս
արա տանից, իսկ անբարոյական մար-
դուդ ներս թող: Ես չեմ էլ սպասի:

Մնաք բարեաւ, Աստուած ձեզ հետ,
ինչ ուզում էք՝ արէք:

(Գնում է, դուռը շրխկացնելով):

Տ Ե Ս Ի Լ XV.

Լիզա (ընկնում է աթոռի վրայ).—
Ա՛յս էր պակաս:

Սասա.—Վնաս չունի: Ամեն բան
լաւ կըլինի: Մամային մենք կըհան-
գատացնենք:

Տ Ե Ս Ի Լ XVI.

Լիզա, Սասա և Աննա Պալովնա
(անցնում է):

Աննա Պալ.—Դուռնեաշա, իմ չեմո-
դանը:

Սասա.—Մամա: Լսեցէք: (Գնում է
նրա ետեւից. աչքով է անում քրոջը):

(Վարագոյր)

Պ Ա Տ Կ Ե Ր 2-Ի Դ

Տ Ե Ս Ի Լ I.

Սենեակ զնչունների մօտ: Երգեցիկ
խումբը երգում է «Կանաւէլա»: Քե-
ղեան պառկած է զահաւորակի վրայ
երեսն ի վայր առանց սիրտուկի:
Աճրեմովը հեծած է աթոռին երգը
սկսողի (запевала) դիմաց: Մի օճի-
ցեւ սեղանի մօտ, որի վրայ շամ-
պայն եւ բաժակներ են դրուած: Նոյն
տեղ մի երաժիշտ գրում է:

Աճրեմով.—Ֆեդեա, քնած ես:

Ֆեդեա (վեր է կենում).—Մի խօ-
սէք: Այժմ «Не вечерняя».

Դնչու.—Ձի կարելի, Ֆեդոտր Վասի-
լևիչ: Թող այժմ Մաշան մենակ երգի:

Ֆեդեա.—Դէ, լաւ: Իսկ յետոյ «Не
вечерняя». (Նորից պառկում է):

Օճիցեւ.—«Часъ роковой».

Դնչու.—Համաձայն էք:

Աճրեմով.—Թող երգեն:

Օճիցեւ (երաժշտին).—Հը, գրեցիք:

Երաժիշտ.—Ձի կարելի: Ամեն անգամ
նոր բան: Եւ ինչ-որ սկալա է ուրիշ
տեսակ: Ա՛յ այստեղ: (Մօտ է կան-
չում մի զնչունու, որը նայում է):
Այս ինչպէս պիտի երգել: (Երգում է):

Դնչու.—Հէնց այդպէս: Այդպէս
հրաշալի է:

Ֆեդեա (վեր կենալով).—Ձի կարող
գրել: Բայց որ գրի և օպերայի մէջ
խոթի,—ամեն բան կըփչացնի կըթող-
նի: Դէ, Մաշա, երգիր գոնէ «Часъ».

Առ կիթառդ: (Վեր է կենում, նստում նրա առաջ եւ նայում նրա աչքերին):

Մատա (երգում է):

Ֆեդեա.—Այդ էլ լաւ է: Ай да Уа-
շа: Դէ այժմ «Не вечерняя».

Աճեմով.—Չէ, սպասիր: Նախ իմը,
թաղման երգը:

Օճիցե.—Ինչո՞ւ թաղման:

Աճեմով.—Որովհետեւ, երբ որ կըմեռ-
նեմ... Հասկանձեմ ես, երբ որ կըմեռնեմ,
դադադի մէջ կըլինիմ պառկած, կըզան
գնչուները... հասկանձեմ ես: Այսպէս
կըկտակեմ կնոջս: Ու հէնց որ կերգեն
„Шель мѧ вѣрста“, իսկոյն դուրս կը
թռչեմ դադադիցս,—հասկանձեմ ես:
(Երաժշտին): Ա՛յ ինչ գրիւր: Դէ, եր-
գեցէք:

(Գնչուները երգում են),

Աճեմով.—Հ՛ը, հնց էր: Դէ, „Раз-
молодчики мой“.

(Գնչուները երգում են):

Աճեմով (անպատշաճ բան է ա-
նում: Գնչուները ժպտում են եւ
շարունակում երգել, ծափ են տալիս):

Աճեմով (նստում է):

(Երգը վերջանում է):

Գնչուցե.— Ай да Միխայիլ Անդ-
րէկիչ, իսկական գնչու:

Ֆեդեա.— Դէ, այժմ—«Не вечер-
няя».

(Գնչուները երգում են):

Ֆեդեա.—Ա՛յ երգ: Ա՛յ երգ: Չարմանա-
լի է: Եւ ձրահղ է լինում այն, ինչ որ
արտայայտուած է այստեղ: Ախ, լաւ է:
Եւ ինչո՞ւ մարդ կարող է հասնել այս-
պիսի խանդավառութեան, իսկ շարու-
նակել այդ խանդավառութիւնը չի
կարելի:

Երաժիշտ (գրում է).— Այս, շատ
ինքնուրոյն երգ է:

Ֆեդեա.— Ոչ թէ ինքնուրոյն, այլ
այս է իսկականը:

Աճեմով.— Դէ... Դուք հանգիստ ա-
ռէք: (Անում է կիթառը եւ նստում
կատեայի մօտ):

Երաժիշտ.— Իսկապէս հասարակ բան
է, միայն չափն է:

Ֆեդեա (թափահարում է ծեղրը,
մօտենում է Մաշային եւ նստում
գահաւորակի վրայ նրա կողքին).—
Ախ, Մաշա, Մաշա, ինչպէս դու ամ-
բողջ նեքինս տակնուվրայ ես անում:

Մատա.— Իսկ ես ի՞նչ էի խնդրել ձեզ-
նից:

Ֆեդեա.— Ի՞նչ: Փող: (Հանում է անդ-
րակարտիկի գրպանից): Դէ ինչ, առ:

Մատա (ծիծաղում է, առնում
փողը եւ պահում ծոցում):

Ֆեդեա (գնչուներին).— Դէ արի ու
բան հասկացի այստեղ: Ինձ համար
երկինք է բաց անում, իսկ ինքը փող
է խնդրում: Ախր դու ոչինչ չես հաս-
կանում, թէ ինչ ես անում:

Մատա.— Ի՞նչպէս չեմ հասկանում:
Ես հասկանում եմ, որ ում սիրում եմ,
նրա համար էլ աշխատում եմ և լաւ
եմ երգում:

Ֆեդեա.— Իսկ ինձ սիրում ես:

Մատա.— Երեւի թէ սիրում եմ:

Ֆեդեա.— Չարմանալի է: (Համբու-
րում է նրան):

Տ Ե Ս Ի Լ Ի I.

Գնչուները, գնչուհիները դուրս են
գնում: Մնում են զոյգեր՝ Ֆեդեան
Մատայի հետ, Աճեմովը Կատեայի հետ,
Օճիցեը Դաւայի հետ: Երաժիշտը գրում
է: Մի գնչու կիթառի վրայ վալս է
նուագում:

Ֆեդեա.— Չէ՞ որ ես ամուսնացած
եմ: Իսկ խումբը քեզ թոյլ չի տալիս:

Մատա.— Խումբը լաւ բան է, իսկ
սրտի բանն էլ ուրիշ է: Ում որ սի-
րում եմ, սիրում եմ: Իսկ զգուշիւն
զգուշիւ էլ կըմնայ:

Ֆեդեա.—Ախ, լա՛ւ է։ Ուրախ ես։
Մատա.—Իհարկէ, ուրախ եմ։ Լաւ
հիւրեր որ լինում են, մենք էլ ուրախ
ենք լինում։

Տ Ե Ս Ի Լ III.

Մտնում է գնչու։
Գնչու. (Փեղեկային)։—Մի պարոն
ձեզ է ուզում։

Ֆեդեա.—Ի՞նչ պարոն։

Գնչու.—Ձգիտեմ։ Լաւ է հաղնուած։
Սամոյրի մուշտակով։

Ֆեդեա.—Բարորայ։ Դէ ինչ, կանչիր։

Տ Ե Ս Ի Լ IV.

Նոյնք, առանց գնչուի։

Ա.Շրեմով.—Այդ թիւ է եկել քեզ մօտ
այստեղ։

Ֆեդեա.—Աստուած ոչ գիտէ։ Ո՞վ
ինչ գործ ունի ինձ հետ։

Տ Ե Ս Ի Լ V.

Նոյնք։ (Մտնում է **Կարենին**, նայում
է շուրջը)։

Ֆեդեա.—Ա՛, Վիկտոր։ Ահա թէ ու՛
չէի սպասում։ Վերադուր հանիր։ Ո՞ր
քամին է քշել քեզ այստեղ։ Դէ, նստիր։
Լսիր, ա՛յ, «He вечерняя»։

Կարեն.—Je voudrais vous parler
sans témoins. (Ես ուզում եմ ձեզ հետ
առանձին խօսել)։

Ֆեդեա.—Ինչի՞ մասին։

Կարեն.—Je viens de chez vous.
Votre femme m'a chargé de cette
lettre, et puis... (Ես ձեր տանից եմ
գալիս։ Ձեր կինն ինձ յանձնեց այս
նամակը, և ապա...)։

Ֆեդեա (առնում է նամակը, կար-
դում է, յոնքերը կիտում, յետոյ սի-
րալիր ժպտում)։—Լսիր, Կարենին.
դու խօս գիտես ինչ է գրած այս նա-
մակի մէջ...

Կարեն.—Գիտեմ։ Եւ ուզում եմ ա-
սել...

Ֆեդեա.—Սպասիր, սպասիր։ Դու,
խնդրում եմ, մի կարծիր, թէ ես ար-
բած եմ, և խօսքերիս, այսինքն ինձ
ուշադրութիւն չպէտք է դարձնել։ Ես
արբած եմ, բայց այս գործում ամեն
բան տեսնում եմ պարզ։ Դէ, ի՞նչ է
յանձնարարուած քեզ ինձ ասելու։

Կարեն.—Ինձ յանձնարարուած է
գտնեմ քեզ և ասեմ, որ... նա... սպա-
սում է քեզ։ Խնդրում է, որ ամեն բան
մոռանաս և վերադառնաս։

Ֆեդեա (լսում է լուռ, նայելով նրա
աչքերին)։—Այնուամենայնիւ ես չեմ
հասկանում, ինչո՞ւ դու...

Կարեն.—Ելիզաւէտա Անդրէկնան
մարդ էր ուղարկել իմ ետեւից և խնդ-
րեց ինձ...

Ֆեդեա.—Այդպէս...

Կարեն.—Բայց ես ոչ այնքան քո
կնոջ կողմից, որքան իմ կողմից խնդ-
րում եմ քեզ՝ զնանք տուն։

Ֆեդեա.—Դու լաւ ես ինձնից։ Ի՞նչ
յիմարութիւն։ Ինձնից լաւ լինել
դժուար չէ։ Ես անպիտան եմ, իսկ դու
լաւ, լաւ մարդ ես։ Եւ հէնց այս պատ-
ճառով էլ ես չեմ փոխի վճիռս։ Ասենք,
այս պատճառով էլ չէ։ Այլ պարզա-
պէս չեմ կարող և չեմ ուզում... Դէ,
ի՞նչպէս դաւ։

Կարեն.—Դնանք այժմ ինձ մօտ։ Կա-
սեմ, որ կը վերադառնաս, իսկ վաղը...

Ֆեդեա.—Իսկ վաղը ինչ։ Ես միշտ
ես կըլինիմ, իսկ նա—նա։ (Մօտենում
է սեղանին եւ խմում)։ Լաւ է ատամդ
մի անգամից հանես պրծնես։ Ես խօ-
սասել եմ, որ եթէ նորից խօսքիս տէրը
չլինիմ, թողնի ինձ։ Ես խօսքիս տէրը
չեղայ, ու վերջացաւ։

Կարեն.—Քեզ համար, բայց ոչ նրա
համար։

Ֆեդեա. — Զարմանալի է, որ դու հոգում ես այն բանի համար, որ մեր ամուսնութիւնը չխախտուի:

Կարեն (ուզում է ինչ-որ ասել: Մօտենում է Մաշան):

Ֆեդեա (Կարենին խօսքը կըտրում է). — Մէկ լսիր ինչպէս է սա երգում «ЛЕНЬ»-ը: Մաշա:

(Գնչունները հաւարում են):

Մառա (ընչում է). — Ի՞նչպէս մեծարել:

Ֆեդեա (ծիծաղում է). — Մեծարել այսպէս. Վիկտոր պարոն Միխայլովիչ:

(Գնչունները երգում են):

Կարեն (լսում է ամօթահար. յետոյ հարցնում է). — Ի՞նչքան տամ:

Ֆեդեա. — Դէ, տուր քսանհինգ:

Կարեն (տալիս է):

Ֆեդեա. — Հրաշալի է: Այժմ «ЛЕНЬ».

(Գնչունները երգում են):

Ֆեդեա. (յետ է նայում). — Փախաւ Կարենին: Է՛հ, ջաննամը:

(Գնչունները ցրում են):

Տ Ե Ս Ի Դ. VI.

Ֆեդեա (նստում է Մաշայի հետ). — Գիտե՞ս ով էր:

Մառա. — Ազգը լսել եմ:

Ֆեդեա. — Պատուական մարդ է: Եկել էր ինձ տուն տանելու, կնոջս մօտ: Կինս ինձ, այս յիմարիս, սիրում է, իսկ ես ահա թէ ինչ եմ անում:

Մառա. — Ինչ, այդ լաւ չէ: Պէտք է գնաք նրա մօտ: Պէտք է խղճաք նրան:

Ֆեդեա. — Կարծում ես, որ պէտք է: Իսկ ես կարծում եմ, որ պէտք չէ:

Մառա. — Յայտնի բան է, որ չես սիրում, պէտք էլ չէ: Թանկը միայն սէրն է:

Ֆեդեա. — Իսկ դու ճշտեղից գիտես այդ:

Մառա. — Երևի թէ գիտեմ...

Ֆեդեա. — Դէ, համբուրի ինձ: Чавалы! Մի անգամ էլ «ЛЕНЬ», ու շաբաշ:

(Գնչունները սկսում են երգել):

Ֆեդեա. — Ախ, լաւ է: Միայն թէ չզարթնես... Այդպէս էլ մեռնես...

(Վարազդոյր)

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ II.

ՊԱՏԿԵՐ 3-րդ

Առաջին գործողութիւնից յետոյ անցել է երկու շաբաթ: Գործողութիւնը կատարւում է Լիզայի տանը:

Տ Ե Ս Ի Լ I.

Կարենին և Աննա Պալովնա նստած են սեղանատանը: Սառա մտնում է: Կարեն.—Հը:

Սառա.—Բժիշկն ասաց, որ այժմ վրտանդ չկայ: Միայն թէ չմըսեցնենք:

Աննա Պալ.—Իսկ Լիզան բոլորովին հալից ընկել է:

Սառա.—Ասում է, որ խաբուսիկ կրուպ է թեթև տեսակի: (Մատնանշելով կողովը): Ի՞նչ է այս:

Աննա Պալ.—Վիկտորն է բերել, խաղող է:

Սառա.—Հա, Լիզան սիրում է: Նա շատ ջղային է դարձել:

Կարեն.—Երկու գիշեր չքնել, չուտել...

Սառա (ժպտալով).—Ասենք դուք էլ:

Կարեն.—Իմ բանն ուրիշ է:

Տ Ե Ս Ի Լ II.

Նոյնք: Դուրս են գալիս բժիշկ և Լիզա:

Բժիշկ (ազդուօրէն).—Այդպէս, այդպէս: Ամեն մի կէս ժամից յետոյ փոխեցէք, եթէ չի քնում: Եթէ քնած է, մի անհանգստացէք: Շնչափողին քրտնել հարկաւոր չէ: Սենսակի մէջ տաքութիւնը նոյնը պահեցէք...

Լիզա.—Իսկ եթէ նորից խեղդուելիս լինի:

Բժիշկ.—Չպէտք է որ խեղդուելի եթէ խեղդուելիս լինի,—պուլվերիզացիա: Եւ, բացի դրանից, փոշի, առաւօտեան

յէկը և երեկոյեան միւսը: Ես իսկոյն կը գրեմ:

Աննա Պալ.—Թէյ չէ՞ք կամենալ, դոկտոր:

Բժիշկ.—Ոչ, շնորհակալ եմ, հիւանդներս սպասում են: (Նստում է սեղանի մօտ):

(Սառան բերում է թուղթ, թանաք):

Լիզա.—Ուրեմն, հաստատ, կրուպ չէ:

Բժիշկ (ժպտալով).—Ամենահին: (Գրում է):

Կարեն.—(Լիզային).—Դէ, այժմ թէյ խմեցէք, կամ թէ, աւելի լաւ է, զնացէք հանգստացէք, թէ չէ՝ մէկ նայեցէք ինչ էք դառել:

Լիզա.—Այժմ ես կենդանացայ: Շնորհակալ եմ ձեզնից: Այժմ ճշմարիտ բարեկամ: (Սեղմում է նրա ձեռքը): (Սառան զայրացած հեռանում է):

Լիզա.—Շնորհակալ եմ, բարեկամս: Ահա որտեղ է թանկա...

Կարեն.—Ի՞նչ եմ արել որ: Շնորհակալութիւն յայտնելու բան չկայ:

Լիզա.—Հապա ո՞վ էր, որ ամբողջ գիշերներ չէր քնում: Ո՞վ բերեց այս հոշակաւոր բժշկին:

Կարեն.—Ես արդէն վարձատրուած եմ նրանով, որ Միկային այլևս վրտանդ չի սպառնում, և, գլխաւորապէս, ձեր բարութեամբ:

Լիզա (նորից սեղմում է նրա ձեռքը եւ ծիծաղում, ցոյց տալով ձեռքին մնացած դրամը).—Այս բըժըշկի համար է: Միայն չգիտեմ ինչպէս տամ:

Կարեն.—Դէ, ես էլ չեմ կարող:

Աննա Պալ.—Ի՞նչ չես կարող:

Լիզա.—Փողը բժշկին տալ: Նա ինձ համար աւելի քան մի կեանք է ազատել, իսկ ես փող եմ տալիս: Մի տեսակ անհաճոյ բան կայ այստեղ:

Աննա Պաւլ.—Տուր, ես կըտամ: Ես գիտեմ ինչպէս: Վերցրու և տուր, էլի:

Բժիշկ (վեր է կենում եւ տալիս է դեղատոմսը).—Այսպէս այս փոշիները պէտք է ճաշի մի գդալ եփած ջրի մէջ լաւ խառնել և (շարունակում է)...

(Կարենինը սեղանի մօտ թէյ է խմում: Առաջ են գալիս Աննա Պաւլովնա եւ Սաշա):

Սառա.—Տեսնել չեմ կարող դրանց յարաբերութիւնները: Լիզան կարծես թէ սիրահարուած է Կարենինի վրայ:

Աննա Պաւլ.—Ի՞նչ կայ այդտեղ զարմանալու:

Սառա.—Զգուելիք է:

(Բժիշկը գնում է, ողջունելով աւմենքին: Աննա Պաւլովնան գնում է նրան ճանապարհ դնելու):

Տ Ե Ս Ի Լ III.

Լիզա, Կարենին, Սառա:

Լիզա (Կարենինին).— Նա այնքան սիրելի է այժմ: Հէնց որ լաւ դառաւ, խսկոյն սկսեց ժպտալ և խօսել: Ես կըզնամ նրա մօտ: Զեզնից հեռանալ էլ չեմ ուզում:

Կարեն.—Բայց թէյ խմեցէք, մի քիչ բան կերէք:

Լիզա.—Այժմ ինձ ոչինչ հարկաւոր չէ: Այնպէս լաւ եմ զգում ինձ այսքան վախերից յետոյ (հեծկլտում է):

Կարեն.—Այ, տեսնո՞ւմ էք, սրբան թոյլ էք:

Լիզա.—Ես երջանիկ եմ: Ուղի՞ւմ էք տեսնել նրան:

Կարեն.—Ի հարկէ:

Լիզա.—Եկէք ինձ հետ: (Գնում են):

Տ Ե Ս Ի Լ IV.

Աննա Պաւլովնա վերադառնում է Սառայի մօտ:

Աննա Պաւլ. — Ի՞նչ ես քիթ ու

մուռթղ հաւաքել: Այնպէս փառաւոր տուեցի, և նա էլ առաւ:

Սառա.—Զգուելիք է: Լիզան Կարենինին ներս տարաւ իր հետ մանկանոց: Կարծես փեսացուն է կամ ամուսինը:

Աննա Պաւլ.—Քե՞զ ինչ, է: Ինչո՞ւ ես պոխկ-պոխկ գալիս: Կամ զուցէ ի՞նքդ էիր ուզում նրա հետ ամուսնանալ:

Սառա.—Ե՞ս: Այդ դիք-դագնակի հէ՞տ: Դէ, ես ում հետ ուզում էք՝ կամուսնանամ, բայց ոչ դրա հետ: Ամենևին մտքովս էլ չի անցել: Ես միայն զգում եմ, որ Լիզան Ֆեդեայից յետոյ կարող է այդպէս մօտենալ մի օտար մարդու:

Աննա Պաւլ.—Ո՞րտեղից է օտար, —մանկական ընկերն է:

Սառա.—Բայց խօ ես տեսնում եմ նրանց ժպիտներից, աչքերից, որ սիրահարուած են:

Աննա Պաւլ.— Ի՞նչ կայ այդտեղ զարմանալու: Մարդը կարեկցութիւն է ցոյց տուել երեխայի հիւանդութեան ժամանակ, համակրել է, օգնել, և Լիզան էլ երախտագէտ է: Եւ, բացի սրանից, ինչո՞ւ Լիզան չպիտի սիրի և ամուսնանայ Վիկտորի հետ:

Սառա.—Այդ սարսափելի բան կըլինէր, զգուելիք: Զգուելիք:

Տ Ե Ս Ի Լ V.

Կարենին և Լիզա մտնում են:

Կարենին ողջունում է լուռ եւ գնում:

Սառա զայրացած դուրս է գնում:

Տ Ե Ս Ի Լ VI.

Աննա Պաւլովնա և Լիզա:

Լիզա (մօրը). — Ի՞նչ է պատահել սրան:

Աննա Պաւլ.—Զգիտեմ ճշմարիտ:

(Լիզան հոգաց է հանում լուռ):

(Վարսագոյր)

Պ Ա Տ Կ Ե Ր 4-Ր Դ

Աֆրեմովի տանը, ատանճնասենեակում: Դինի բաժակների մէջ ածած:

Հիւրեր:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Աճրեմով, Ֆեդեա, Սախով (մազակալած), Բուսկելիչ (սափրած), Կորոսկով (պոչ):

Կորոսկով.—Իսկ ես ձեզ ասում եմ, որ յետ կըմնայ: Լա-Բէլ-Բուան առաջինն է եւրոպայում: Դրազ գանք:

Սախ.—Դէ լաւ, հա՛: Դու խօսք տես, որ ոչոք չի հաւատում քեզ, և գրազ չի գայ:

Կորոսկով.—Ես քեզ ասում եմ՝ քեզ Կարտուշը յետ կըմնայ:

Աճրեմով.—Դէ հերիք կուէք: Ես ձեզ կըհաշտեցնեմ: Հարցրէք Ֆեդեային: Նա ճշմարիտը կասի:

Ֆեդեա.—Երկու ձին էլ լաւ են: Բանը նստողի վրայ է:

Սախ.—Դուսեք սրիկայ է: Պէտք է միայն սանձած պահել նրան:

Կորոսկով (ըղաւում է).—Ո՛չ:

Ֆեդեա.—Դէ, սպասեցէք, ես ձեզ կըհաշտեցնեմ: Դերբին ձի վերցրեց:

Կորոսկով.—Ես վերցրի, բայց ոչինչ չարժէ: Դա պատահմունք էր: Թէ որ Կրակուսը չէր հիւանդանայ: Տես... (Մտնում է լաքէյ):

Տ Ե Ս Ի Լ 11.

Նոյնի և լաքէյ:

Աճրեմով.—Ի՞նչ ես ուզում:

Լաքէյ.—Մի կին է եկել, հարցնում է Ֆեդոքը Վասիլիչին:

Աճրեմով.—Ի՞նչպիսի կին է: Դամա է:

Լաքէյ.—Չգիտեմ: Միայն իսկական դամա է:

Աճրեմով.—Ֆեդեա, քեզ մօտ դամա է եկել:

Ֆեդեա (վախեցած).—Ո՞վ է:

Աճրեմով.—Չգիտեմ:

Լաքէյ.—Հրաւիրեմ դահլիճ:

Ֆեդեա.—Սպասիր, ես կըգնամ կըտեսնեմ: (Փեղեան եւ լաքէյը դուրս են գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ 111.

Նոյնի ատանց Փեդեայի եւ լաքէյի:

Կորոսկով.—Այդ ձի է եկել նրա մօտ: Անշուշտ, Մաշկան:

Սախ.—Ի՞նչ Մաշկա:

Կորոսկով.—Գնչուհի Մաշան: Սիրահարուել է Ֆեդեայի վրայ: Կատուի պէս սիրահարուած է:

Սախ.—Ի՞նչ սիրելի աղջիկ է: Եւ ի՞նչպէս է երգում...

Աճրեմով.—Հրաշալի: Մէկ Տանիւշան, մէկ էլ նա: Երեկ նրանք Պետրի հետ էին երգում...

Սախ.—Ա՛յ բաղդաւոր մարդ...

Աճրեմով.—Որ նրան սիրում են բարաները (հասարակ կանայք): Աստուած նրանց հետ:

Կորոսկով.—Տանիւլ չեմ կարող գընչուհիներին, — ոչ մի շնորհալիութիւն չկայ մէջները:

Բուսկելիչ.—Չէ, մի ասի:

Կորոսկով.—Ես նրանց բոլորին էլ մի հատիկ ֆրանսուհու հետ չեմ փոխի:

Աճրեմով.—Դէ, ասենք, դու յայտ-
նի էստէտ ես: Գնա տես ով է եկողը...
(Դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ IV.

Նոյնք, առանց Աճրեմովի:

Սաթա.—Եթէ Մաշան է, բեր նրան
այստեղ, թող երգի: Ոչ, այժմ այն
գնչունները չեն: Տանիւշան ուրիշ էր,
միւ, գրողը տանի:

Բուսկեւիչ.—Իսկ ես կարծում եմ, որ
ամեն բան նոյնն է:

Սաթա.—Ի՞նչպէս թէ նոյնն է, երբ
յիմար ումանսներ են երգում երգե-
րի տեղ:

Բուսկեւիչ.—Լաւ ումանսներ էլ կան:

Կարոսկով.—Ուղի՞ւմ ես գրազ գանք,
ես երգել կըտամ, և դու չես իմանայ
էրգ է թէ ումանս:

Սաթա.—Կորոտկովը միշտ գրազ է
գալիս:

Տ Ե Ս Ի Լ V.

Նոյնք և Աճրեմով:

Աճրեմով (մտնում է).—Պարոն-
ներ, Մաշան չէ: Իսկ ընդունելու տեղ
չկայ, բացի այստեղից: Գնանք բի-
լիարդ խաղալու սենեակը: (Դուրս են
գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ VI.

Մտնում են Ֆեդեա և Սաթա:

Սաթա (շփոթուած).—Ֆեդեա, նե-
րիւր ինձ, եթէ քեզ դիւր չի գալիս,
բայց, ի սէր Աստուծոյ, լսիւր ինձ:
(Նրա ձայնը դողում է):

(Փեղեան անցողաբժ է անում սե-
նեակում: Սաշան նստել է, նայում
է նրան):

Սաթա.—Ֆեդեա, տուն դարձիր:

Ֆեդեա.—Լսիր, Սաշա, ես քեզ շատ
լաւ եմ հասկանում: Սաշա, սիրելիս,
քո տեղ որ լինէի, ես էլ նոյնը կա-
նէի. կաշխատէի մի կերպ վերադարձ-

նել անցեալը, բայց իմ տեղ որ լինէ-
իր,—եթէ դու, զգայուն, սիրելի աղ-
ջիկ, որքան էլ տարօրինակ լինի այս
ասել, իմ տեղ լինէիր,—անշուշտ նոյ-
նը կանէիր, ինչ որ ես, այսինքն կը-
հեռանայիր, կըգաղարէիր խանգարել
ուրիշի կեանքը...

Սաթա.—Ի՞նչպէս թէ խանգարել:
Մի՞թէ Լիզան կարող է ապրել առանց
քեզ:

Ֆեդեա.—Ախ, սիրելի Սաշա, աղաւ-
նեակս, կարող է, կարող է, և դեռ ես
բաղդաւոր կըլինի, աւելի բաղդաւոր,
քան ինձ հետ:

Սաթա.—Երբէք:

Ֆեդեա.—Այդ քեզ թւում է: (Պա-
հում է իր ձեռքում նրա ձեռքը):
Բայց բանն այդ չէ: Գլխաւորն այն է,
որ ես չեմ կարող: Գիտես, հաստ
թուղթը դէս ծալի, դէն ծալի, հարիւր
անգամ ծալծլի,—չի կտրուի. բայց
ծալի հարիւրմէկերորդ անգամ, մէկ
էլ տեսար կտրուեց: Այսպէս էլ ես ու
Լիզան: Ես չափազանց ցաւում եմ, որ
նայում եմ նրա աչքերին: Նոյնը և
նա, հաւատա:

Սաթա.—Ոչ, ոչ:

Ֆեդեա.—Ասում ես ոչ, իսկ ինքդ
էլ դիտես, որ այդ:

Սաթա.—Ես կարող եմ միայն ինձ-
մով դատել: Ես որ նրա տեղ լինէի, և
դու այն պատասխանը տայիր, ինչ որ
այժմ, այդ սարսափելի կըլինէր ինձ
համար:

Ֆեդեա.—Այո, քեզ համար... (Լռու-
թիւն. երկրան էլ շփոթուած են):

Սաթա (վեր է կենում).—Մի՞թէ
այս այսպէս էլ պիտի մնայ:

Ֆեդեա.—Երևի թէ...

Սաթա.—Ֆեդեա, վերադարձիր:

Ֆեդեա.—Շնորհակալ եմ, սիրելի
Սաշա: Դու ինձ համար կըմնաս միշտ

իբրեւ մի թանկագին յիշողութիւն...
Բայց մնաս բարեալ, աղանեակս:
Թոյլ տուր համբուրեմ քեզ (համբու-
րում է նրա ճակատը):

Սասա (յուզուած).—Ոչ, ես մնաս
բարեալ չեմ ասում, և չեմ հաւատում,
չեմ էլ ուզում հաւատալ... Ֆեդեա...

Ֆեդեա.—Դէ, որ այդպէս է, լսիր:
Միայն խօսք տուր, որ ինչ որ կասեմ
քեզ, ոչոքի չես ասի: Խօսք ես տալի:

Սասա.—Իհարկէ:

Ֆեդեա.—Ուրեմն լսիր, Սաշա: Ծըշ-
մարիտ է, ես նրա ամուսինն եմ, նրա
զաւակի հայրը, բայց ես աւելորդ եմ...
Սպասիր, սպասիր, խօսքս մի կտրիր:
Դու կարծում ես, ես խանդոտում եմ:
Ամենեւին: Նախ՝ իրաւունք չունիմ,
երկրորդ՝ առիթ չունիմ: Վիկտոր Կա-
րենինը նրա հին բարեկամն է և իմը
նոյնպէս: Եւ նա սիրում է Լիզային,
Լիզան էլ նրան է սիրում:

Սասա.—Ո՛չ:

Ֆեդեա.—Սիրում է, ինչպէս կարող
է սիրել մի ազնիւ, բարոյական կին,
որը իրեն թոյլ չի տալ սիրել ոչոքի,
բացի ամուսնուց: Բայց նա սիրում է
և կըսիրի, երբ այս արգելքը (մատ-
նանշում է իրեն) հեռացուի, և ես
կըհեռացնեմ այս արգելքը, և նրանք
բաղդաւոր կըլինին (ծայնը դողում է):

Սասա.—Ֆեդեա, մի խօսիր այդպէս:

Ֆեդեա.—Դու խօ գիտես, որ այս
ճիշտ է, և ես ուրախ կըլինիմ, որ նը-
րանք բաղդաւոր լինին, և սրանից ա-
ւելի լաւ ոչինչ չեմ կարող անել... Ու
չեմ վերադառնայ և ազատութիւն կը-
տամ նրանց... այդպէս էլ ասա: Էլ մի
խօսի, մի խօսի, և մնաս բարեալ:
(Համբուրում է նրա գլուխը եւ դուռը
բաց անում նրա սուտը):

Սասա.—Ֆեդեա, ես հիացած եմ քեզ-
մով:

Ֆեդեա.—Մնաս բարեալ, մնաս բա-
րեալ... (Սաշան դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ VII.

Ֆեդեա մենակ:

Ֆեդեա.—Այո, այո... հրաշալի է,
գեղեցիկ...

Տ Ե Ս Ի Լ VIII.

Ֆեդեա և լաֆէյ:

Ֆեդեա.—Կանչեցէք պարոնին:

Տ Ե Ս Ի Լ IX.

Ֆեդեա մենակ:

Ֆեդեա.—Ծշմարիտ է, ճշմարիտ է...

Տ Ե Ս Ի Լ X.

Մտնում է Ա.Քրեմով:

Ֆեդեա.—Գնանք:

Ա.Քրեմով.—Ի՞նչպէս վերջացրիր:

Ֆեդեա.—Հրաշալի կերպով: «И бо-
жилась, и клялась». Հրաշալի: Ո՞ւր
են միւսները:

Ա.Քրեմով.—Խաղում են այնտեղ:

Ֆեդեա.—Շատ լաւ, գնանք մենք էլ:

(Վարազոյր):

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ III.

ՊԱՏԿԵՐ 5-Ի Դ

Աննա Դմիտրիևնայի առանձնասենեակը, շքեղօրէն համեստ, լի է սուվենիրներով:

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

Իշխան Աբրեգլով, 60 տարեկան էլէզանտ ամուրի մարդ, սափրած դէմքով, բեխերով, հին զինտրական, պահում է իրեն մեծ արժանապատուութեամբ եւ տխուր: Աննա Դմիտրիևնա Կարենիևա (Վիկտորի մայրը), ջահել 50-ամեայ grand dame. խօսելիս խառնում է ֆրանսերէն քառեր:

Լաֆէյ, Վիկտոր, Լիզա:

Տ Ե Ս Ի Լ I.

Աննա Դմիտրիևնա նամակ է գրում:

Տ Ե Ս Ի Լ II.

Աննա Դմիտրիևնա և Լաֆէյ:

Լաֆէյ.— Իշխան Սերգէյ Դմիտրիևիչ:

Աննա Դմիտր.— Դէ, ի հարկէ, ներս հրաւիրեցէք: (Յետ է դառնում և ուղղում է հայելու առաջ):

Տ Ե Ս Ի Լ III.

Խօխ. Աբր.— (մտնելով). — J'espère que je ne force pas la consigne (Յուսամ թէ ուժով չեմ մտնում) (համբուրում է ձեռքը):

Աննա Դմիտր.— Դուք գիտէք, որ vous êtes toujours le bienvenu (միշտ ցանկալի հիւր էք): Իսկ այժմ, այսօր

մանաւանդ: Ստացած նամակ:

Խօխ. Աբր.— Ստացայ, և ահաւսիկ իմ պատասխանը:

Աննա Դմիտր.— Ախ, բարեկամս, ես սկսում եմ բոլորովին յուսահատուել. Il est ensorcelé, positivement ensorcelé. (Նա կախարդուած է, կատարելապէս կախարդուած): Ես երբէք չեմ տեսել նրա մէջ այդպիսի հաստատամտութիւն, այդպիսի անխղճութիւն, սառնասրտութիւն դէպի ինձ: Նա բոլորովին փոխուել է այն օրից, երբ այդ կինը թողեց ամուսնուն:

Խօխ. Աբր.— Բայց ի՞նչ է պատահել իսկապէս: Ի՞նչ դրութեան մէջ է գործը:

Աննա Դմիտր.— Այն դրութեան մէջ, որ անպատճառ ուզում է ամուսնանալ:

Խօխ. Աբր.— Իսկ ամուսինը:

Աննա Դմիտր.— Ապահարդան է տալիս:

Խօխ. Աբր.— Այդպէս՞ հա՛:

Աննա Դմիտր.— Եւ նա՞, Վիկտորը, ճակատը դէմ է արել, և այդ բոլոր ցեխը—փաստաբաններ, յանցանքի ապացուցում: Tout ça est dégoûtant. (Այս բոլորը զգուշի է): Եւ այս բանը յետ չի մղում նրան: Ես նրան չեմ հասկանում: Նա, որ այնքան զգայուն է, այնքան քաշուող...

Խօխ. Աբր.— Սիրում է: Ախ, եթէ մարդ իսկապէս սիրում է, այն ժամանակ...

Աննա Դմիտր.— Այո, բայց ինչո՞ւ մեր ժամանակը սէրը կարող էր մաքուր սէր լինել, կեանքի ամբողջ ընթացքում տեղը սէր-բարեկամութիւն: Այսպիսի սէրը ես հասկանում եմ, գնահատում եմ:

Խօխ. Աբր.— Այժմ նոր սերունդն արդէն չի կարող գոհանալ իրեալական

յարարեցութիւններով: La possession de l'âme ne leur suffit plus. (Միայն հոգիների վրայ իշխելը նրանց այլևս չի գոհացնում): Ի՞նչ արած: Բայց ի՞նչպէս պիտի վարուել նրա հետ:

Աճճա Դմիտր.—Ո՛հ, նրա մասին մի խօսէք... Բայց այս մի ինչ-որ կախարչութիւն է: Նրան կարծես թէ փոխել են: Դուք խօս գիտէք—ես այն կնոջ մօտ էի: Վիկտորը այնպէս խնդրում էր ինձ: Գնացի, տանը չէր, այցեւորմամբ թողի: Elle m'a fait demander si je ne pourrais la recevoir. (Նա ինձ հարցրել էր, թէ չե՞մ կարող արդեօք ընդունել իրեն): Եւ այժմ (նայում է ժամացոյցին), ժամը 2-ին, ուրեմն իսկոյն, պէտք է գայ: Ես խոստացայ Վիկտորին, որ կընդունեմ, բայց հասկանում էք զրութիւնս: Ինքս ինձ կորցրել եմ: Եւ ըստ հին սովորութեան խնդրեցի ձեզ որ գաք: Ինձ հարկաւոր է ձեր օգնութիւնը:

Իօխ. Ար.—Շնորհակալ եմ:

Աճճա Դմիտր.—Լաւ հասկացէք ինձ. այդ կնոջ այս այցը վճռում է ամբողջ գործը,—Վիկտորի վիճակը: Ես պէտք է կամ չհամաձայնեմ. բայց ի՞նչպէս կարող եմ:

Իօխ Ար.—Դուք ամենեւեմ չէք ճանաչում այդ կնոջը:

Աճճա Դմիտր.—Երբէք չեմ տեսել: Բայց վախենում եմ նրանից: Լաւ կինը չի համաձայնի թողնել ամուսնուն և լաւ մարդուն: Ձե՞ր Կարենինը Վիկտորի ընկերն է և եղել է մեր տանը: Նա շատ սիրելի էր: Ասենք ի՞նչ տեսակ էլ որ լինի: Quels que soient les torts qu'il a eus vis-à-vis d'elle. (Ինչ մեղք էլ նա գործած լինի կնոջ դէմ), չի կարելի թողնել ամուսնուն: Պէտք է տանել ~~սեպհական խաչը~~ Ես մի բան չեմ հասկանում. ի՞նչպէս կարող է Վիկ-

տորն իր համոզումներով համաձայնել ամուսնանալ բաժանուած կնոջ հետ: Քանի՜ անգամ վերջերս ինձ մօտ տաքտաք վիճաբանել է Սպիցինի հետ, ապացուցելով, որ ապահարգանք չի համապատասխանում իսկական քրիստոնէութեանը, և այժմ ինքն է այդ բանն անում. Si elle a pu le charmer a un tel point... (Եթէ այդ կինը կարողացել է հմայել նրան այդ աստիճան...): Ես վախենում եմ այդ կնոջից: Սակայն, ես ձեզ կանչել եմ, որ լսեմ ձեզ, իսկ ամբողջ ժամանակ միայն ես եմ խօսում: Ի՞նչ էք կարծում դուք: Ասացէք: Ձեր կարծիքով ի՞նչ պիտի անենք: Դուք խօսել էք Վիկտորի հետ:

Իօխ. Ար.—Ես խօսել եմ նրա հետ: Եւ կարծում եմ, որ նա սիրում է այդ կնոջը, սովորել է սիրել այդպէս. այդ սէրն այդպիսի իշխանութիւն է ձեռք բերել նրա վրայ, իսկ նա դանդաղօրէն, բայց հաստատապէս ընդունող մարդ է: Մի բան, որ մտաւ նրա սիրտը, այլևս դուրս չի գայ: Եւ նա չի սիրի ոչ ոքի, բացի այդ կնոջից, և առանց այդ կնոջ և ուրիշ կնոջ հետ բաղդաւոր լինել չի կարող:

Աճճա Դմիտր.—Բայց վարեա կազանցեալ ի՞նչպէս կուզէր ամուսնանալ նրա հետ: Եւ ի՞նչպիսի աղջիկ, ի՞նչպէս սիրում է...

Իօխ. Ար. (ժպտալով).— C'est compter sans son hôte (Իրենից անկախ պատճառները հաշուի չառնել): Այս բանն այժմ բոլորովին անիրագործելի է: Եւ ես կարծում եմ, աւելի լաւ է հնազանդուել և օգնել նրան, որ ամուսնանայ:

Աճճա Դմիտր.—Բաժանուած կնոջ հետ, որպէսզի հանդիպի իր կնոջ ամուսնուն: Ես չեմ հասկանում, թէ ի՞նչպէս դուք կարողանում էք հան-

գիտա խօսել այդ մասին: Միթէ մայրը կարող է ցանկալ, որ այդպիսի մի կին իր միակ որդու կինը դառնայ, և այն էլ այդպիսի մի որդու:

Իօխ. Ար.—Ի՞նչ անհնր, սիրելի բարեկամ: Ի հարկէ, աւելի լաւ է ամուսնանալ այն աղջկայ հետ, որին դուք ճանաչում էք, սիրում էք: Բայց քանի որ այդ չի կարելի... եւ յետոյ, եթէ նա ամուսնանար մի գնչուհու կամ Աստուած գիտէ ում հետ... Իսկ Լիզա Պրոտասովան շատ լաւ, սիրելի կին է: Ես եղբորս աղջկանից՝ Նելլիից եմ ճանաչում նրան. խոնարհ, բարի, սիրող և բարոյական կին է:

Աննա Պիմիս.—Բարոյական կին, որը վճռում է թողնել ամուսնո՞ւն:

Իօխ. Ար.—Դուք անճանաչելի էք դարձել: Դուք բարի չէք, դուք խտաւորաւ էք: Նրա ամուսինը մէկն է այն մարդկանցից, որոնց մասին ասում են՝ ինքն է միայն իր թշնամին: Բայց նա աւելի շատ կնոջն է թշնամի: Նա մի թոյլ, բոլորովին ընկած, արբած մարդ է: Նա վատնել է իր ամբողջ կարողութիւնը, կնոջ ամբողջ կարողութիւնը, — կինը երեխայ ունի... Ուրեմն ի՞նչպէս էք դատապարտում մի կնոջ, որ թողել է այդպիսի մի մարդու: Եւ այն էլ՝ կինը չէ, որ թողել է, այլ նա է թողել կնոջը:

Աննա Պիմիս.—Ա՛խ, ի՞նչպիսի ցեխ, ի՞նչպիսի ցեխ: Եւ ես պէտք է կեղտուտուեմ այդ ցեխի մէջ:

Իօխ. Ար.—Իսկ ձեր կրօնը:

Աննա Պիմիս.—Այո, այո, ներում: «Ինչպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց»: Mais c'est plus fort que moi. (Բայց այս իմ ոյժերից վեր է):

Իօխ. Ար.—Դէ, ի՞նչպէս ապրի այդպիսի մի մարդու հետ: Եթէ ուրիշ մարդու սիրելիս էլ չլինէր, պէտք է

այդպէս անէր: Երեխայի համար պէտք է անէր: Ամուսինն ինքը խելօք և բարի մարդ է, քանի որ խորհուրդ է տալիս կնոջն այդպէս անել...

S E U I L IV.

Աննա Պիմիսիւնա, իօխ. Արեղակ, մտնում է **Վիկտոր** (համբուրում է մօր ձեռքը, բարեկամ է իշխ. Արեղակովին)

Վիկ.—Մամն, ես եկայ ասելու ձեզ, որ Յիզաւէտա Անդրէասն իսկոյն կը գայ, և ես խնդրում եմ, աղաչում եմ ձեզ մի բան միայն. եթէ դուք շարունակում էք անհամաձայն մնալ, որ ես ամուսնանամ...

Աննա Պիմիս. (ընդհատելով նրան). — Ի հարկէ, շարունակում եմ անհամաձայն մնալ:

Վիկ. (շարունակելով խօսքը եւ յոնքերը կիտելով). — ...ապա խնդրում եմ, աղաչում եմ ձեզ մի բան. մի խօսէք ձեր անհամաձայնութեան մասին, բացասական վճիռ մի տաք:

Աննա Պիմիս.—Ես կարծում եմ, որ այդպիսի ոչ մի բանի մասին չենք էլ խօսելու: Ես, դոնէ, ինքս չեմ սկըսի երբէք:

Վիկ.—Նա ինքը առաւել եւ: Ես կը կամենայի միայն, որ դուք ճանաչէիք նրան:

Աննա Պիմիս.—Ձեմ հասկանում մի բան. կենդանի ամուսին ունեցող տիկին Պրոտասովայի հետ ամուսնանալու ցանկութիւնդ ի՞նչպէս ես հաշտեցնում կրօնական այն համոզումներիդ հետ, որ ապահարգանք հակառակ է քրիստոնէութեան:

Վիկ.—Մամն, այդ անդթութիւն է ձեր կողմից: Միթէ մենք ամենքս այնքան անսխալական ենք, որ չենք կարող հակառակ գնալ մեր համոզումներին, երբ կհանքն այսքան բարդ է:

Մաման, ինչո՞ւ դուք այդպէս անգուժ
էք դէպի ինձ:

Աննա Դմիտր. — Ես սիրում եմ քեզ,
ուզում եմ, որ բաղդաւոր լինիս:

Վիկտ. (Արրեզկովին). — Սերգէյ
Դմիտրիւն:

Իօս. Աբր. — Ի հարկէ, դուք սրան
բաղդաւորութիւն էք ցանկանում, բայց
մենք մեր ծեր հասակում արդէն դժ-
ւարութեամբ պիտի հասկանանք երի-
տասարդութեանը: Մանաւանդ դժուար-
ութեամբ պիտի հասկանայ մայրը,
որ սովորել է մտածել որդու բաղդա-
ւորութեան մասին: Բոլոր կանայք
այդպէս են:

Աննա Դմիտր. — Այ, այ, ես էլ
հէնց այդ եմ ասում: Ամենքն էլ ինձ
դէմ են: Ի հարկէ, դու կարող ես ա-
նել այդ, vous êtes majeur... (դուք
չափահաս էք...) Բայց դու կը կործա-
նես ինձ:

Վիկտ. — Ձեմ հասկանում ձեզ: Այդ
անգթութիւնից էլ վատ է:

Իօս. Աբր. (Վիկտորին). — Բա-
ւական է, Վիկտոր: Մաման միշտ ա-
ւելի վատ է խօսում, քան դորժում է:

Աննա Դմիտր. — Ես կասեմ, ինչ որ
մտածում եւ զգում եմ, եւ կասեմ, ա-
ռանց վիրաւորելու նրան:

Իօս. Աբր. — Անշուշտ այդպէս էլ
կըլինի:

S E U P I V.

Աննա Դմիտրիւնա, Իօս. Աբրեզկով,
Վիկտոր եւ Լաֆէյ (մտնում է):

Իօս. Աբր. — Ահա եկաւ:

Վիկտոր. — Ես կը գնամ:

Լաֆէյ. — Եւիզաւէտա Անդրէնա
Պրոտասովա:

Վիկտոր. — Ես գնում եմ: Մաման,
խնդրում եմ: (Դուրս է գնում):

Իօս. Աբր. (նոյնպէս վեր է կե-
նում):

Աննա Դմիտր. — Ներս հրաւիրեցէք:
(Իշխ. Արրեզկովին): Ոչ, դուք ֆնացէք:

S E U P I VI.

Աննա Դմիտրիւնա եւ Իօս. Աբրեզկով:

Իօս. Աբր. — Ես կարծում էի, ձեզ
համար աւելի լաւ է en tête-à-tête.

Աննա Դմիտր. — Ոչ, ես վախենում եմ
(այս ու այն կողմն է ընկնում): Եթէ
ես կամենամ նրա հետ tête-à-tête
ֆեալ, ձեզ գլխով նշան կը տամ: Ça
dépendra... (Այդ բանը կախուած է...)
Այլապէս նրա հետ որ մենակ ֆեալ,
կը կաշկանդուեմ: Այն ժամանակ ես
այսպէս կանեմ ձեզ (ցոյց է տալիս
նշանացի):

Իօս. Աբր. — Ես կը հասկանամ: Ես
հաւատացած եմ, որ նա դուր կը գայ
ձեզ: Միայն արգարամիտ եղէք:

Աննա Դմիտր. — Ինչպէս դուք ա-
մենք էլ դէմ էք ինձ:

S E U P I VII.

Աննա Դմիտրիւնա, Իօս. Աբրեզկով:
Մտնում է Լիզա, գլխարկով, այցի
հագուստով:

Աննա Դմիտր. (ոտի կանգնելով).
— Ես ցաւում էի, որ ձեզ տանը չգտայ,
բայց ահա դուք այսքան բարի էք, որ
ինքներդ էք եկել:

Լիզա. — Ես ամենեւին չէի սպասում:
Ես այնքան շնորհակալ եմ ձեզնից, որ
դուք կամեցել էք ինձ տեսնել:

Աննա Դմիտր. — Դուք ծանօթ էք:
(Մատնանշելով իշխ. Արրեզկովին):

Իօս. Աբր. — Ինչպէս չէ, ես պատիւ
եմ ունեցել ներկայացուած լինելու
(Shake hands — ձեռքերի բարեհաճ
շարժում): (Մտնում են): Եղբորս աղ-
ջիկը՝ Նելլին յաճախ խօսում է ձեր
մասին:

Լիզա. — Այո, մենք շատ բարեկամ
էինք իրար: (Բաշտելով նայում է

Աննա Դմիտրիենային): Այժմ էլ
բարեկամ ենք: (Աննա Դմիտրիենա-
յին): Ես ամենեին չէի սպասում, թէ
դուք կըկամենայիք տեսնել ինձ:

Ա.ՆՆԱ ՊԻԻՐ.— Ես լաւ էի ճա-
նաչում ձեր ամուսնուն: Նա բարեկամ
էր Վիկտորի հետ և լինում էր մեզ
մօտ Տամբուլ տեղափոխուելուց առաջ:
Կարծեօք այնտեղ էր, որ ամուսնացաւ
ձեզ հետ:

Լ.ԻՂԱ.— Այո, մենք այնտեղ ամուս-
նացանք:

Ա.ՆՆԱ ՊԻԻՐ.— Իսկ յետոյ, երբ
նորից տեղափոխուեց Մոսկուա,
այլևս չէր գալիս մեր տուն:

Լ.ԻՂԱ.— Այո, նա գրեթէ ոչ մի
տեղ չէր գնում:

Ա.ՆՆԱ ՊԻԻՐ.— Եւ չի ծանօթացրել
ինձ ձեզ հետ: (Անյարմար լուրջին):

ԹՕԽ. ԱՐՐ.— Վերջին անգամ ես
հանդիպեցի ձեզ Դենիսովների տանն
եղած ներկայացման ժամանակ: Շատ
լաւ էր: Դուք էլ էիք խաղում:

Լ.ԻՂԱ.— Ոչ... այո... ինչպէս չէ...
յիշում եմ: Ես խաղում էի: (Նորից
լուրջին): Աննա Դմիտրիենա, նե-
րեցէք ինձ, եթէ ձեզ համար անհաճոյ
լինի այն, ինչ որ կասեմ, բայց ես
չեմ կարող կեղծել: Ես եկել եմ նրա
համար, որ Վիկտոր Միխայլովին ա-
սաց, թէ... եկել եմ նրա համար, որ
նա... այսինքն որ դուք ուզում էք ե-
ղել ինձ տեսնել... Բայց աւելի լաւ
է, ամեն բան ասեմ... (Շեծկլտում է):
Շատ ծանր է ինձ համար... իսկ դուք
բարի էք:

ԹՕԽ. ԱՐՐ.— Աւելի լաւ է, ես գնամ:

Ա.ՆՆԱ ՊԻԻՐ.— Այո, գնացէք:

ԹՕԽ. ԱՐՐ.— Ցտեսութիւն: (Ողջու-
նում է երկու կանանց էլ եւ դուրս է
գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ VIII.

Ա.ՆՆԱ ՊԻԻՐԻԵՆԱ Եւ Լ.ԻՂԱ:

Ա.ՆՆԱ ՊԻԻՐ.— Լսեցէք, Լիզա... չգի-
տեմ, չեմ էլ ուզում իմանալ, ինչպէս
է ձեր հայրանունը:

Լ.ԻՂԱ.— Անդրէենա:

Ա.ՆՆԱ ՊԻԻՐ.— Միենոյն է, — Լիզա:
Ես խղճում եմ ձեզ. դուք դիւր էք գա-
լիս ինձ: Բայց ես սիրում եմ Վիկտու-
րին: Նա միակ արարածն է աշխարհիս
երեսին, որին սիրում եմ: Ես ճանա-
չում եմ նրա հոգին, ինչպէս իմը: Դա
հպարտ հոգի է: Նա հպարտ էր դեռ
ևս եօթ տարեկան երեխայ եղած ժա-
մանակ: Հպարտ ոչ թէ անունով, ոչ
թէ հարստութեամբ, այլ հպարտ
իր մաքրութեամբ, իր բարոյական
բարձրութեամբ, և նա պահպանում է
այդ բարձրութիւնը: Նա մաքուր է,
ինչպէս աղջիկ:

Լ.ԻՂԱ.— Ես գիտեմ:

Ա.ՆՆԱ ՊԻԻՐ.— Կանանցից ոչ ոքի չի
սիրել: Դուք առաջինն էք: Չեմ կարող
ասել, թէ չեմ նախանձում ձեզ: Նա-
խանձում եմ: Բայց մենք, մայրերս,—
ձերը դեռ ես փոքր է, ձեզ համար վաղ
է,— մենք պատրաստուում ենք այդ
բանի համար: Ես պատրաստուում էի
յանձնել նրան իր կնոջը և չնախան-
ձել: Բայց յանձնել նոյնպիսի մաքուր
մի աղջկայ, ինչպէս ինքն է մաքուր:

Լ.ԻՂԱ.— Ես... միթէ ես...

Ա.ՆՆԱ ՊԻԻՐ.— Ներեցէք, ես գի-
տեմ, որ դուք մեղաւոր չէք, բայց
դուք գոթադղ էք: Ես նրան ճանաչում
եմ: Այժմ նա պատրաստ է ամեն բան
տանել և կըտանի ու երբէք էլ չի
զանգատուի, բայց կըտանջուի: Նրա վի-
րաւորուած հպարտութիւնը կըտանջուի
և նա բաղդաւոր չի լինի:

Լ.ԻՂԱ.— Ես մտածել եմ այդ մասին:

ԱՆՆԱ ԴՈՒՅՐ.—Լիզա, սիրելիս: Դուք խելօք, լաւ կին էք: Եթէ դուք սիրում էք նրան, ապա ուրեմն ուզում էք նրա բաղդաւորութիւնն աւելի, քան թէ ձերը: Իսկ եթէ այդպէս է, ապա ուրեմն չէիք կամենայ կապել նրան և հարկադրել, որ զղջայ: Թէեւ նա չի ասի, երբէք չի ասի:

Լիզա.—Դիտեմ, որ չի ասի: Ես մտածել եմ այդ մասին և ինքս ինձ տուել եմ այդ հարցը: Մտածել և ասել եմ նրան: Բայց ես թնշ կարող եմ անել, քանի որ նա ասում է, թէ չի ուզում ապրել առանց ինձ: Ես ասում էի՝ բարեկամ լինի՛նք, բայց գնացէք ձեզ համար բաղդաւորուեցէք, մի կապէք ձեր մաքուր կեանքն եմ դժբաղդ կեանքի հետ: Զի ուզում:

ԱՆՆԱ ԴՈՒՅՐ.—Այո, այժմ չի ուզում:

Լիզա.—Յորդորեցէք նրան, որ թողնի ինձ: Իսկ ես համաձայն եմ: Ես սիրում եմ նրան ոչ թէ իմ, այլ իր բաղդաւորութեան համար: Միայն օգնեցէք ինձ, մի ատէք ինձ: Թող միասին, սիրելով, որոնք նրա բարիքը:

ԱՆՆԱ ԴՈՒՅՐ.—Այո, այո, ես սիրեցի ձեզ (Համըրում է նրան: Լիզան լալիս է): Բայց և այնպէս, բայց և այնպէս այս սարսափելի է: Եթէ նա ձեզ սիրէր այն ժամանակ, երբ դուք դեռ ևս չէիք ամուսնացել...

Լիզա.—Նա ասում է, որ այն ժամանակ սիրեց, բայց չէր ուզում խանդարել ընկերոջ բաղդաւորութիւնը:

ԱՆՆԱ ԴՈՒՅՐ.—Ա՛խ, ինչքան ծանր է այս ամենը: Բայց և այնպէս սիրենք միմեանց, և Աստուած կօգնի մեզ գտնելու այն, ինչ որ ուզում ենք:

Տ Ե Ս Ի Լ IX.

ԱՆՆԱ ԴՈՒՅՐԻ ԿԵՆԱ, Լիզա և Վիկտոր:
Վիկտոր (մտնելով).—Մամա, սիրե-

լիս: Ես ամեն բան լսեցի: Ես սպասում էի այդ. դուք սիրեցիք սրան: Եւ ամեն բան լաւ կըլինի:

Լիզա.—Ինչքան ցաւում եմ, որ դուք ամեն բան լսել էք,—ես չէի խօսի:

ԱՆՆԱ ԴՈՒՅՐ.—Այնուամենայնիւ ոչինչ չի վճռուած: Մի բան միայն կարող եմ ասել, որ՝ եթէ այս բոլոր ծանրը հանգամանքները չլինէին, ես ուրախ կըլինէի (համըրում է Լիզային),

Վիկտոր.—Խնդրում եմ, միայն մի փոխուէք:

(Վարագոյր)

ՊԼՏԿԵՐ 6-ԻԴ

Համեստ քնակարան. անկողնակալ,
զրասեղան, զահաւորակ:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Ֆեդեա մենակ: Դուռը ծեծում
են: Դուսն ետեւից կանացի ձայն. «Ի՞նչ
ես փակուել, Ֆեդեդը Վասիլիկի: Ֆե-
դեա, բաց արա»...

Տ Ե Ս Ի Լ II.

Ֆեդեա եւ Մաւա:

Ֆեդեա (վեր է կենում, բաց է
անում դուռը).— Ա՛յ շնորհակալ եմ,
որ եկար: Տխուր եմ, սարսափելի տը-
խուր:

Մաւա.— Ինչո՞ւ չեկար մեզ մօտ:
էլի խմում ես: Ի՞նչ մարդ ես: Չէ՞ որ
խոստացար:

Ֆեդեա.— Դիտես, որ փող չկայ:

Մաւա.— Դու ի՞նչ ասա, ինչո՞ւ սի-
րեցի քեզ:

Ֆեդեա.— Մաշա:

Մաւա.— Հա, ի՞նչ է, Մաշա, Մաշա:
Որ սիրելիս լինէիր, վաղուց կը բա-
ժանուէիր Լինոյից: Այնտեղ էլ էին
խնդրում քեզ: Ասում ես, թէ չես սի-
րում կնոջդ: Իսկ նրանից պիտի ես
բռնել: Երևում է, որ չես ուզում...

Ֆեդեա.— Դու խօսքիս ինչու չեմ
ուզում:

Մաւա.— Բոլորը դատարկ բան է:
Սուտ չեն ասում, որ դու փուռ մարդ ես:

Ֆեդեա.— Դէ ի՞նչ ասեմ: Ասեմ, որ
սիրտս ցաւում է խօսքերիցդ, այդ
ինքդ էլ գիտես:

Մաւա.— Իսկի ոչինչդ էլ չի ցաւում:

Ֆեդեա.— Ինքդ էլ գիտես, որ աշ-
խարհումս մի ուրախութիւն ունիմ,—
քո սէրը:

Մաւա.— Իմը կայ ու կայ: Բայց
քոնն է, որ չկայ:

Ֆեդեա.— Դէ, ի՞նչ հաւատացնեմ:
Աւելորդ էլ է. դու ինքդ էլ գիտես:

Մաւա.— Ֆեդեա, ինչո՞ւ ես ինձ
տանջում:

Ֆեդեա.— Ո՞վ ում...

Մաւա (լայիս է).— Լաւ մարդ չես
դու:

Ֆեդեա (մօտենում է եւ զրկում
նրան).— Մաշա: Ինչո՞ւ ես լայիս: Բա-
ւական է: Ապրել պէտք է, և ոչ թէ
լալ: Լացը քեզ չի էլ սաղում: Սիրու-
նիկդ իմ:

Մաւա.— Սիրում ես:

Ֆեդեա.— Բայց էլ ո՞ւմ պիտի սիրեմ:

Մաւա.— Միայն ի՞նչ: Դէ, կարգա,
ինչ ես գրել:

Ֆեդեա.— Կը ձանձրանաս:

Մաւա.— Թէ որ դու ես գրել, լաւ
բան կը լինի:

Ֆեդեա.— Դէ, լսիր: (Պարզում է):
«Ուշ աշնանը ես ու ընկերս խօսք
տուինք հանդիպելու իրար Մուրըզի-
նեան հրապարակի մօտ: Այդ հրապա-
րակը մի ամուր կղզի էր ու ժող պատ-
հէջներով: Միգապատ, տաք, խաղաղ
օր էր: Մշուշը...»:

Տ Ե Ս Ի Լ III.

Ֆեդեա եւ Մաւա: Դռնից մտնում
են ծեր գնչու Բաւն Մակարովիչ եւ պա-
ռաւ գնչունի Դասասաւա Խանովա,—

Մաշայի ծնողները:

Դաս. Բաւն. (սպաննազին մօտե-

նալով աղջկան.— Այստեղ ես, անի-
ծուած փախստական մաքի: Յարգան-
քըս աղային: (Աղջկան): Այդ ի՞նչ ես
անում դու մեզ: Հ՞ը:

Իւ. Մակար. (Փեղեային).— Լաւ չեա
անում, աղա: Աղջկաս փչացնում ես:
Օ՛հ, լաւ չէ, փիս բան ես անում:

Նաս. Իւան.— Ծածկիր աղլուխդ,
մարդ այս բոլորէս: Փախել է: Ի՞նչ
պիտի ասեմ խմբին: Անառակութիւն
եւ անում դառ ու դատարկ մարդու
հետ: Սրանից ի՞նչ կարելի է վերցնել:

Մատ.— Ես անառակութիւն չեմ
անում: Այլ սիրում եմ աղային, և
ուրիշ ոչինչ: Խմբից ես չեմ հեռանում,
կերպեմ, իսկ ինչ որ...

Իւ. Մակար.— Մէկ էլ բան առա,
մազերդ կըքաղեմ: Անամուտ: Ո՞վ է
այդպէս արել: Ոչ հայրդ, ոչ մայրդ,
ոչ մօրաքոյրդ: Փիս բան ես անում,
աղա: Մենք քեզ սիրում էինք, քանի՜
անգամ ձրի երգել ենք, խղճացել ենք
քեզ: Իսկ դու ի՞նչ արիր:

Նաս. Իւան.— Փչացրիր անմեղ տե-
ղը մեր միս ու արիւն, մեր միակ,
աչքի լոյս, բրդիկանաւի նման, անգին
աղջկան, աղբի հետ հաւասարեցրիր,
այ ինչ արիր: Աստուած չունեմ:

Ֆեդեա.— Դու, Նաստասեա Իւանով-
նա, անմեղ տեղն ես ինձ վրայ կար-
ծիք տանում: Քո աղջիկը—ոնց որ իմ
քոյրը: Ես սրա պատիւը պահպանում
եմ: Եւ դու ուրիշ բան մի կարծիր:
Ես սիրում եմ սրան... էլ ի՞նչ անեմ:

Իւ. Մակար.— Իսկ փող որ ունէիր,
չէիր սիրում: Կըզրէիր այն ժամանակ
խմբի օգտին տասն հազար և կառնէիր
պատուաւոր կերպով: Իսկ հիմա փո-
ղերդ կերել պըծել ես և թաքուն փախ-
ցրել աղջկաս: Ամօթ է, աղա: Ամօթ է:

Մատ.— Չի փախցրել, ես ինքս եմ

եկել: Եւ հիմա որ տանէք, էլի կըգամ:
Սիրում եմ, զօրով է: Ձեր բոլոր կող-
պէքներից էլ ամուր է իմ սէրը... Ձեմ
ուզում, որ չեմ ուզում:

Նաս. Իւան.— Դէ, Մաշենկա, ջա-
նիկս, մի փնթփնթա: Լաւ չեա արել:
Բայց ի՞նչ անենք, արի գնանք:

Իւ. Մակար.— Դէ, բաւական է խօ-
սէք: Մարդ: (Բռնում է Մաշայի ձեռ-
քից): Ներեցէք, աղա: (Երեքն էլ դուրս
են գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ IV.

Ֆեդեա: Մտնում է իշխան Աբրեղիով:

Բոլս. Աբր.— Ներեցէք ինձ: Ես ա-
կամայ վկայ եղայ մի անհաճոյ տե-
սաբանի...

Ֆեդեա.— Ո՞ւմ հետ պատիւ ու-
նիմ... (Ծանաչում է): Ա՛խ, իշխան
Սերգէյ Դմիտրիևիչ: (Բարեւում է):

Բոլս. Աբր.—... ակամայ վկայ ե-
ղայ մի անհաճոյ տեսաբանի: Ես կը-
կամենայի չլսել: Բայց որ լսեցի,
պարտքս եմ համարում ասել, որ լսեցի:
Ինձ ուղարկեցին այստեղ, և դռան
մօտ հարկադրուած էի սպասել այդ
անձերի դուրս գալուն: Մանաւանդ որ
դռան ծեծելս չէր լսում խիստ բարձր
ձայների մէջ:

Ֆեդեա.— Այո, այո: Խնդրեմ խո-
նարհաբար: Շնորհակալ եմ ձեզնից,
որ այդ բանն ասացիք ինձ: Այդ ինձ
իրաւունք է տալիս բացատրելու ձեզ
այդ տեսաբանը: Այն, ինչ որ դուք
կը մտածէք իմ մասին, միևնոյն է ինձ
համար: Բայց ես ուզում եմ ասել ձեզ,
որ այն յանդիմանութիւնները, որ
դուք լսեցիք այդ աղջկայ—մի գնչու-
հի-երգչուհու հասցէին,—անարդար են:
Այդ աղջիկը բարոյապէս նոյնքան մա-
քուր է, որքան մի աղաւնի: Եւ նրա
հետ իմ ունեցած յարաբերութիւնները

բարեկամական են: Եթէ, թերևս, այդ յարաբերութիւնները վրայ բանաստեղծական երանգ կայ, այնուամենայնիւ այդ բանը չի ոչնչացնում այդ աղջկայ մաքրութիւնը—պատիւը: Ահա այս էի ուզում ասել ձեզ: Ուրեմն ի՞նչ էք կամենում ինձնից: Ի՞նչ ծառայութիւն կարող եմ մատուցանել ձեզ:

Իօխ. Աբր.— Ես, նախ...

Ֆեդեա.— Ներեցէք ինձ, իշխան: Ես այնպիսի կացութիւն եմ ստեղծել ինձ համար հասարակութեան մէջ, որ ձեզ հետ ունեցած իմ քիչ և հին ծանօթութիւնն ինձ իրաւունք չի տալիս, որ դուք ինձ այցելէք, եթէ ինձ հետ գործ չունիք: Ի՞նչ է այդ գործը:

Իօխ. Աբր.— Ձեմ ժխտի,—դուք հասկացաք: Ես գործ ունիմ: Բայց և այնպէս խնդրում եմ ձեզ հաւատացէք, որ ձեր կացութեան փոփոխութիւնը երբէք չի կարող ազդել դէպի ձեզ ունեցած իմ յարաբերութեան վրայ:

Ֆեդեա.— Բոլորովին հաւատացած եմ:

Իօխ. Աբր.— Գործս այն է, որ իմ հին բարեկամ Աննա Դմիտրիենա Կարենինայի որդին և ինքը Աննա Դմիտրիենան խնդրել են ինձ ուղղակի և անմիջապէս իմանալ ձեզնից, թէ ինչ յարաբերութիւնների մէջ էք... Դուք թո՛ղ կըտաք ինձ ասեմ: Թէ ինչ յարաբերութիւնների մէջ էք ձեր կնոջ՝ Ելիզաւետա Անդրէենա Պրոտասովայի հետ:

Ֆեդեա.— Իմ յարաբերութիւնները իմ կնոջ,—կարող եմ ասել՝ իմ նախկին կնոջ հետ բոլորովին կտրուած են:

Իօխ. Աբր.— Ես այդպէս էլ հասկանում էի: Եւ դրա համար միայն յանձն առայ այս գծուարին առաքելութիւնը:

Ֆեդեա.— Կտրուած են, շտապում եմ ասել, ոչ թէ նրա, այլ իմ յանցաւորութեան կամ, աւելի ճիշտը, իմ անվերջ յանցաւորութիւնների պատճառով: Իսկ նա, ինչպէս որ ամենամարի ինն էր, այնպէս էլ մնացել է ամենամարի ծը:

Իօխ. Աբր.— Այսպէս, ահա, Վիկտոր Կարենինը, մանաւանդ նրա մայրը խնդրեցին ինձ իմանալ ձեզնից ձեր մտադրութիւնները:

Ֆեդեա (տարանալով).— Ի՞նչ մտադրութիւններ: Ո՛չ մի: Ես նրան կատարեալ ազատութիւն եմ տալիս: Այս քիչ է. երբէք չեմ խանգարի նրա հանգստութիւնը: Ես գիտեմ, որ նա սիրում է Վիկտոր Կարենինին: Թո՛ղ սիրի: Վիկտորին ես համարում եմ խիստ ձանձրալի, բայց խիստ լաւ, ազնիւ մարդ, և ես կարծում եմ, որ կինս նրա հետ (ինչպէս այդ ասուում է սովորաբար) բաղդաւոր կըլինի: Եւ... que le bon Dieu les bénisse; (Թող Աստուած նրանց օրհնի): Այս է բոլորը:

Իօխ. Աբր.— Այո, բայց մենք. .

Ֆեդեա (խօսքը կտրելով).— Ձկարծէք, թէ ես մի մաղաչափ անգամ խանդոտութեան զգացում եմ ունեցել: Եթէ ես Վիկտորի մասին ասացի, որ նա ձանձրալի է, ապա այդ խօսքը յետ եմ առնում: Նա շատ լաւ, ազնիւ, բարոյական մարդ է, գրեթէ իմ հակապատկերը: Եւ նա սիրել է կնոջս մանկութիւնից: Գուցէ, կինս էլ սիրում էր նրան, երբ ամուսնացաւ ինձ հետ: Այսպիսի բան պատահում է: Ամենալաւ սէրն այն է, որի մասին ոչինչ չգիտես: Կինս, ես կարծում եմ, միշտ սիրել է: Բայց, իբրեւ ազնիւ կին, նոյն իսկ իրեն չի խոստովանուել այդ: Բայց այս... ինչ-որ ստուեր կար մեր ընտանեկան կեանքի վրայ... Ասենք,

Ի՞նչ եմ խոստովանութիւն անում ձեզ:

Իօխ. Աբբ.— Խնդրում եմ, արէ՞ք: Հաւատացէ՛ք, որ ձեզ մօտ գալով ես ուզում եմ կատարելապէս հասկանալ այդ յարաբերութիւնները, և ինձ համար այդ է ամենից կարեւորը: Ես հասկանում եմ ձեզ: Հասկանում եմ, որ այդ ստուերը, ինչպէս շատ գեղեցիկ ասացիք դուք, կարող էր լինել...

Ֆեդեա.— Եւ կար, և, գուցէ, այդ պատճառով էր, որ ես չէի կարողանում դո՛ւ մնալ ընտանեկան այն կեանքից, որ կիրնս տալիս էր ինձ, ուստի ինչ որ բան էի որոնում և փայթակղւում: Սակայն, ես կարծես թէ ուզում եմ ինքս ինձ արդարացնել: Ես, համարձակօրէն ասում եմ, վատ ամուսին էի, էի, որովհետեւ այժմ գիտակցութեանս մէջ վաղուց է, որ ամուսին չեմ: Եւ կնոջս բոլորովին ազատ եմ համարում: Ուրեմն, ահա ձեզ իմ պատասխանը ձեր առաքելութեանը:

Իօխ. Աբբ.— Այո, բայց դուք ճանաչում էք Վիկտորի ընտանիքը և իրեն Վիկտորին: Նրա յարաբերութիւնները դէպի Ելիզաւետա Անդրէնյան միշտ ամենայարգական և հեռաւոր յարաբերութիւններ են եղել և այդպէս էլ մնում են: Ծանր օրերին նա օգնում էր Ելիզաւետա Անդրէնյանային:

Ֆեդեա.— Այո, ես իմ անառակութեամբ նպաստում էի նրանց մերձեցմանը, ի՞նչ արած: Պէտք է որ այսպէս լինէր:

Իօխ. Աբբ.— Դուք գիտէ՞ք նրա և նրա ընտանիքի խտակրօն ուղղափառ համոզումները: Ես այդպիսի համոզումներ չունիմ: Ես աւելի լայն հայեացքով եմ նայում իրերի վրայ: Բայց յարգում եմ այդ համոզումները և հասկանում: Հասկանում եմ, որ նրա և

մանաւանդ մօր համար անհնարին է մերձենալ կնոջը առանց եկեղեցական պսակի:

Ֆեդեա.— Այո, ինձ յայտնի է նրա բըթ... շիտակութիւնը, պահպանողականութիւնն այդ բանում: Բայց ի՞նչ են ուզում նրանք: Ապարզմն: Ես վաղուց ասել եմ նրանց, որ պատրաստ եմ տալու, բայց որ դրա համար մեղք ինձ վրայ պիտի աւնեմ, ասել է թէ՛ պիտի ստեմ, այդ բանը շատ ծանր է:

Իօխ. Աբբ.— Ես կատարելապէս հասկանում եմ ձեզ և միեւնոյնը ես եմ կարծում: Բայց ի՞նչ անենք: Ես կարծում եմ, որ կարելի է այսպէս անել... Ասենք, դուք իրաւացի էք: Այդ սարսափելի է, և ես հասկանում եմ ձեզ:

Ֆեդեա (սեղմում է ծնոքը). — Շնորհակալ եմ, սիրելի իշխան, ես ձեզ միշտ ազնիւ, բարի մարդ եմ ճանաչել: Բայց, ասացէ՛ք, ի՞նչպէս անեմ: Ի՞նչ անեմ: Մտէ՛ք լիովին իմ դրութիւնը: Ես չեմ աշխատում լաւանալ: Ես անպիտան եմ: Բայց կան բաներ, որ ես չեմ կարող հանգիստ խղճով անել: Չեմ կարող հանգիստ կերպով ստել:

Իօխ. Աբբ.— Ես ձեզ նոյնպէս չեմ հասկանում: Դուք, որ ընդունակ, խելօք մարդ էք, այդքան զգայուն դէպի բարին, — ի՞նչպէս էք կարողանում գայթակղուել, մոռանալ այն, ինչ որ ինքներդ իսկ պահանջում էք ձեզնից: Ի՞նչպէս հասաք այդ բանին, ի՞նչպէս դուք կործանեցիք ձեր կեանքը:

Ֆեդեա (զսպում է յուզման արտասուքները). — Տաս տարի է ահա, որ ես անառակ կեանք եմ վարում: Եւ առաջին անգամն է, որ ձեզ պէս մի մարդ խղճաց ինձ: Ինձ խղճում էին ընկերներս, քէֆ սիրողները, կանայք, բայց մի խոհուն, բարի մարդ,

Ֆեդեա մենակ:

Ֆեդեա (նստած է երկար, լուռ ժրպտում է). — Լաւ է, շատ լաւ է: Այդպէս էլ պէտք է, այդպէս էլ պէտք է, այդպէս էլ պէտք է: Հրաշալի:

(Վարագոյր)

որպիսին դուք էք... Շնորհակալ եմ ձեզնից: Ինչպէս հասայ ես իմ կործանմանը: Նախ՝ գինին: Գինին խօսեալ անուշ բան չէ. իսկ ինչ որ անում եմ ես, միշտ զգում եմ, որ այն չեմ անում, ինչ որ պէտք է, և ամաչում եմ... Եւ միայն այն ժամանակ, երբ խմում եմ, այլ ևս ամօթ չեմ զգում: Իսկ երաժշտութիւնը, — ոչ օպերաները և Բեթհովէնը, այլ գնչուները... Դա այնպիսի մի կեանք է, այնպիսի մի եռանդ է մտնում մէջդ: Դրան աւելացրէք և սիրելի սևորակ աչքերն ու ժպիտը: Եւ որքան այս բանը ոգևորիչ է, այնքան աւելի ամօթ է զգում մարդ յետոյ:

Իօխ. Աբր. — Հապա աշխատանքը:

Ֆեդեա. — Փորձել եմ: Ոչ մի լաւ բան չկայ: Ամեն բանից էլ դժգոհ եմ: Դէ, ինչ եմ իմ մասին խօսում: Շնորհակալ եմ ձեզնից:

Իօխ. Աբր. — Ուրեմն ի՞նչ ասեմ:

Ֆեդեա. — Ասացէք, որ կանեմ, ինչ որ ուզում են իրենք: Նրանք ուզում են ամուսնանալ, չէ՞. որ նրանց ամուսնութեանը ոչինչ արգելք չլինի, չէ՞:

Իօխ. Աբր. — Ի հարկէ:

Ֆեդեա. — Կանեմ. ասացէք, որ անշուշտ կանեմ:

Իօխ. Աբր. — Բայց ի՞նչպէս:

Ֆեդեա. — Սպասեցէք: Դէ, ասեմ, երկու շաբաթ: Բաւական է:

Իօխ. Աբր. (վեր կենալով). — Այդպէս էլ կարճը եմ ասել:

Ֆեդեա. — Կարող էք: Մնաք բարեաւ, իշխան. կրկին անգամ շնորհակալ եմ ձեզնից:

(Իշխան Արեգակովը դուրս է գնում)

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ IV

ՊԱՏԿԵՐ 7-Ր Գ

Պանդոկում: Առանձին կաբինետ:
Սպասաւորը ստաջնորդում է Ֆեդեային
և Բւան Պետրովիչ Ֆլեխանդովին:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Ֆեդեա, Բւան Պետրովիչ եւ սպասաւոր:

Սպասաւոր.— Այստեղ համեցէք: Այստեղ ոչոք չի անհանգստացնի, իսկ թուղթը իսկոյն կը բերեմ:

Բւ. Պետր.— Պրոտասով: Ես կը մըտնեմ:

Ֆեդեա (լուրջ). — Խնդրեմ, մտիւր, բայց ես դատարանում եմ... Ուզում ես, մտիւր:

Բւ. Պետր.— Դու ուզում ես պատասխանել նրանց պահանջումներին: Ես քեզ կասեմ ինչպէս պատասխանես: Ես այդպէս չեմ անի: Ես միշտ շիտակն եմ ասում և գործում եմ վճռապէս:

Ֆեդեա (սպասաւորին). — Մի շեշտամպայն: (Սպասաւորը դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ II.

Ֆեդեա և Բւան Պետրովիչ: (Փեդեան հանում է ատրճանակ եւ դնում սեղանի վրայ):

Ֆեդեա.— Սպասիւր մի քիչ:

Բւ. Պետր.— Թէ ի՞նչ: Որ ուզում ես անձնասպանութիւն գործել: Կարելի է: Ես քեզ հասկանում եմ: Նրանք ուզում են քեզ ստորացնել, իսկ դու ցոյց կը տաս, թէ ո՞վ ես դու: Քեզ կը սպանեն ատրճանակով, իսկ նրանց— մեծահոգութեամբ: Ես հասկանում եմ քեզ: Ես ամեն բան հասկանում եմ, որովհետեւ ես հանձար եմ:

Ֆեդեա.— Իհարկէ, իհարկէ: Միայն... (Մտնում է սպասաւորը, բերելով թուղթ եւ թանաքաման):

Տ Ե Ս Ի Լ III.

Ֆեդեա, Բւան Պետրովիչ և սպասաւոր:

Ֆեդեա (ծածկում է ատրճանակն անձեռոցիկով). — Բաց արա շիշը: Արի խմենք: (Խմում են): (Փեդեան գրում է): Սպասիւր մի քիչ:

Բւ. Պետր.— Քո... մեծ ճանապարհորդութեան կենացը: Չէ՞ որ ես բարձր եմ կանգնած այդ բանից: Ես չեմ բռնի ձեռքդ: Թէ կեանքը, թէ մահը հանձարի համար միևնոյն են: Ես մեռնում եմ կեանքի մէջ և ապրում եմ մահուան մէջ: Դու կը սպանես քեզ, որպէս զի նրանք, երկու մարդ, խղճան քեզ: Իսկ ես,— ես կը սպանեմ ինձ նրան համար, որ ամբողջ աշխարհը իմանայ, թէ ի՞նչ կորցրեց ինքը: Ես չեմ էլ տատանուի, մտածի: Առայ (առնում է ատրճանակը), մէկ,— ու պրծաւ: Բայց դեռ ես վաղ է (դնում է ատրճանակը): Ես գրեւոր էլ բան չունիմ, նրանք իրենք պիտի հասկանան... Ա՛խ, դուք...

Ֆեդեա (գրում է). — Մի քիչ սպասիւր:

Բւ. Պետր.— ... ողորմելի մարդիկ: ՂԺժԺում են, դէս ու դէն են ընկնում: Եւ չեն հասկանում,— ոչինչ չեն հասկանում: Քեզ չեմ ասում: Հէնց այնպէս, արտայայտում եմ մտքերս: Իսկ ի՞նչ է հարկաւոր մարդկութեանը: Շատ քիչ բան.— փոհատել իր հանձարներին: Իսկ մարդիկ միշտ պատժել, հալածել, տանջել են նրանց... Ո՛չ: Ես չեմ դառնայ ձեր խաղալիքը: Ես կը պոկեմ զիմակը ձեր երեսից: Ո՛չ: Կեղծաւորներ:

Ֆեդեա (վերջացրեց գրելը, խմում

է եւ կարողում).—Հեռացիր, ի սէր Աստուծոյ:

Իւ. Պետր.—Հեռանամ: Դէ, մնաս բարեաւ: Ձեռքդ չեմ բռնի: Ես նոյնը կանեմ: Բայց դեռ վաղ է: Ես ուզում եմ միայն տեսի քեզ...

Ֆեդեա.—Լաւ: Կասեա, բայց յետոյ, իսկ այժմ այ ինչ արա, բարեկամ. խնդրում եմ, տուր այս՝ պանդոկի տիրոջը (փող է տալիս նրան) և հարցրու իմ անունով նամակ ու փաթեթ չկա՞յ: Խնդրում եմ:

Իւ. Պետր.—Լաւ: Ուրեմն ինձ կըսպասե՞ս: Ես մի կարեւոր բան էլ կասեմ քեզ: Այնպիսի բան, որ չես լսի ոչ միայն այս, այլ և այն աշխարհում, գոնէ մինչև այն ժամանակ, երբ ես կըգամ այնտեղ: Ուրեմն բոլորը տամ:

Ֆեդեա.—Ինչքան որ պէտք է: (Իւ. Պետրովիչը դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ IV.

Ֆեդեա մենակ:

Ֆեդեա (շունչ է քաշում թեթեւացած, փակում է դուռը Դուան Պետրովիչի ետեւից, վերցնում է ստրճանակը, դնում քունքին, ցնցում եւ ըզզուշօրէն իջեցնում: Մոնչում է):—Ո՛չ, չեմ կարող, չեմ կարող, չեմ կարող: (Դուռը ծեծում են). Ո՞վ է:

Մատայի ձայնը (դուան ետեւից).—Ես եմ:

Ֆեդեա.—Դու ո՞վ ես: Ա՛խ, Մաշա... (Բաց է անում դուռը):

Տ Ե Ս Ի Լ V.

Ֆեդեա և Մատա:

Մատա.—Քեզ մօտ էի, Պոպովի մօտ, Աֆրեմովի մօտ և վերջը զլխի ընկայ, որ այստեղ կըլինիս: (Տեսնում է ստրճանակը): Ա՛յ թէ լաւ բան ես անում: Յիմար: Աստուած է վկայ, յիմար ես: Միթէ իսկապէս ուզում ես սպանել քեզ:

Ֆեդեա.—Ձէ, չկարողացայ:

Մատա.—Ուրեմն ես չկամ, էլի՞: Անաստուած: Ինձ էլ չես խղճացել: Ա՛խ, Ֆեդեա Վասիլիչ, մեղք ես գործում, մեղք: Իմ սիրոյ համար...

Ֆեդեա.—Ուզում էի նրանց արձակել, խոստացել էի: Իսկ սուտ խօսել չեմ կարող:

Մատա.—Բա՞ս էս:

Ֆեդեա.—Դու ի՞նչ: Քեզ էլ կարձակէի: Միթէ լաւ է, որ ինձ հետ տանջւում ես:

Մատա.—Երևի թէ լաւ է: Ես չեմ կարող առանց քեզ ապրել:

Ֆեդեա.—Ախր ի՞նչ կհանք պիտի ունենաս ինձ հետ: Լաց կըլինէիր և կըշարունակէիր ապրել քեզ համար:

Մատա.—Իսկի էլ լաց չէի լինի: Շատ հարկաւոր ես, թէ չես խղճում ինձ: (Լալիս է):

Ֆեդեա.—Մաշա, բարեկամս, չէ՞ որ ես աւելի լաւ բան էի ուզում անել:

Մատա.—Քեզ համար:

Ֆեդեա (ժպտալով).—Էլ ճրտեղից աւելի լաւ կըլինէր ինձ համար, երբ կըսպանէի ինձ:

Մատա.—Ի հարկ է, աւելի լաւ կըլինէր: Լաւ, ի՞նչ ես ուզում: Ասա:

Ֆեդեա.—Ի՞նչպէս թէ ինչ եմ ուզում: Շատ բան եմ ուզում:

Մատա.—Ի՞նչ, է, ի՞նչ:

Ֆեդեա.—Ուզում եմ, նախ, խոստումս կատարել: Այս—մէկ, և այս մէկն էլ բաւական է: Սուտ խօսել և անել այն բոլոր զարշիւի բաները, որոնք հարկաւոր են ապահարզանի համար,—չեմ կարող:

Մատա.—Ասե՛ք, իսկապէս որ զարշիւ է: Ես ինքս...

Ֆեդեա.—Յետոյ պէտք է նրանց իսկապէս ազատել, թէ կնոջս և թէ նրա

բան: Նրանք լաւ մարդիկ են: Ինչո՞ւ տանջուեն: Այս երկու:

Մառա.— Կնոջդ լաւութիւնն էլ ճիշտից է, երբ որ նա թողել է քեզ:

Ֆեդեա.— Նա չի թողել, ես եմ թողել:

Մառա.— Դէ, լաւ, լաւ: Միշտ դու: Նա հրեշտակ է: Է՞լ ինչ:

Ֆեդեա.— Մէկ էլ ա՛յն, որ դու լաւ, սիրելի աղջիկ ես,—սիրում եմ քեզ, և թէ որ կենդանի մնայի, կը կործանեմ քեզ:

Մառա.— Այդ արդէն քո գործը չէ: Ես ինքս գիտեմ, թէ որտեղ կը կործանուեմ:

Ֆեդեա (հոգւոց է հանում).— Բայց գլխաւորը, գլխաւորը... Ի՞նչ է իմ կեանքը: Միթէ չեմ տեսնում, որ կորած եմ, ոչ մի բանի պէտք չեմ: Ամենքի և ինձ համար ծանր բեռ եմ դարձել, ինչպէս ասում էր քո հայրը: Անպէտք եմ ես...

Մառա.— Յիմարութիւններ մի դուրս տուր: Ես քեզանից պոկ չեմ դա՛յ: Կպել պրծել եմ: Իսկ որ դու վատ ես ապրում, խմում ու քէֆեր ես ա՛նում... Նրա համար, որ կենդանի մարդ ես: Թո՛ղ այդ բոլորն ու պրծիր:

Ֆեդեա.— Հեշտ ես ասում:

Մառա.— Արա, էլի, այդպէս:

Ֆեդեա.— Այ, քեզ որ նայում եմ, թւում է, թէ կանեմ:

Մառա.— Ու կանես: Ամեն բան կանես: (Տեսնում է նամակը): Այս ի՞նչ էիր գրում:

Ֆեդեա.— Ինչ էի գրում... (Վերցնում է նամակը եւ ուզում է պատռել): Էլ հարկաւոր չէ:

Մառա (նամակը խլում է).— Գրել ես, թէ սպանել ես քեզ: Հա՛: Ատրճանակի մասին չէս գրել: Գրել ես, թէ սպանել ես:

Ֆեդեա.— Այո, գրել եմ, որ այլեւ չեմ լինի:

Մառա.— Տո՛ւր, տո՛ւր, տո՛ւր: Կարդացել ես դու «ЧТО ДѢЛАТЬ».

Ֆեդեա.— Կարծեմ, կարդացել եմ:

Մառա.— Ձանձրալի է այդ վէպը, բայց մի բան շատ, շատ լաւ է: Նա, այդ, ի՞նչպէս է անուշը, Ռախմանովը վեր է կենում ու ցոյց տալիս, թէ ինքը ջուրն է ընկել խեղդուել: Այ, դու էլ... Լողալ չէս իմանում:

Ֆեդեա.— Չէ:

Մառա.— Լաւ, Տո՛ւր այստեղ շորերդ: Բոլորը, թղթապանակդ էլ:

Ֆեդեա.— Ի՞նչպէս թէ...

Մառա.— Սո՛ւս, սո՛ւս, սո՛ւս: Արի գնանք տուն: Այնտեղ շորերդ կը փոխես:

Ֆեդեա.— Բայց այդ խաբէրայութիւն կը լինի:

Մառա.— Շատ էլ լաւ կը լինի: Գնացել ես լողալու, շորերդ մնացել են փին: Գրպանումդ գտել են թղթապանակդ և այս նամակը:

Ֆեդեա.— Լաւ, յետո՛յ:

Մառա.— Յետո՛յ: Յետո՛յ կը հեռանանք ու կապրենք փառաւորապէս:

Տ Ե Ս Ի Լ VI.

Ֆեդեա. Մառա եւ մտնում է Իւան Պետրովիչ:

Իւ. Պետ.— Ա՛յ քեզ բան: Իսկ ատըրճանակը: Ես կը վերցնեմ:

Մառա.— Վերցրո՛ւ, վերցրո՛ւ, իսկ մենք գնում ենք:

(Վարազդոյր)

ՊԱՏԿԵՐ 8-րդ

Հիւրասենեակ Պրոտասովայի տանը:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Կարենի, Լիզա:

Կարեն.—Նա այնքան որոշակի խոստացաւ, որ հաւատացած եմ թէ կը կատարի իր խոստումը:

Լիզա.—Խիղճս տանջում է ինձ, բայց պիտի ասեմ, որ այն, ինչ որ իմացայ այդ գնչուհու մասին, բոլորովին ազատեց ինձ: Մի կարծիր, թէ այս խանդոտութիւն է: Խանդոտութիւն չէ, այլ ազատումն: Դէ, ի՞նչ պէս ասեմ ձեզ...

Կարեն.—Դարձեալ ծեղ:

Լիզա (ժպտալով).—Քեզ: Դէ մի խանդարե՞ք... մի խանդարիր ինձ ասելու այն, ինչ որ զգում եմ: Ինձ ամենից աւելի տանջողն այն էր, որ զգում էի, թէ սիրում եմ երկու մարդու: Իսկ այս նշանակում է, որ ես անբարոյական կի՞ն եմ:

Կարեն.—Դու անբարոյական կի՞ն:

Լիզա.—Բայց երբ իմացայ, որ նա ուրիշ կի՞ն ունի, հետեւաբար ես պէտք չեմ նրան, ազատուեցի և զգացի, որ, առանց սուտ ասած լինելու, կարող եմ ասել, որ սիրում եմ ձեզ... քեզ: Այժմ հոգիս խաղաղ է, և դրութիւնս է միայն, որ տանջում է ինձ: Այդ ապահարզանը: Այդ բոլորն այնքան անտանելի է: Այդ սպասողութիւնը:

Կարեն.—Իսկոյն, իսկոյն կը վճռուի: Բացի այն, որ նա խոստացաւ, քարտուղարիս խնդրեցի, որ խնդրադիրը տանի նրա մօտ և չհեռանայ, մինչև որ ստորագրել տայ: Եթէ չճանաչէի

նրան, ինչպէս որ ճանաչում եմ, կը կարծէի, թէ դիտմամբ է անում:

Լիզա.—Նա: Ոչ, այդ էլ նրա թէ թուութիւնն է և թէ ազնուութիւնը. Ձի ուզում անձիշտ բան ասած լինել: Միայն իզուր նրան փող ուղարկեցիր:

Կարեն.—Ձէր կարելի: Գործը կարող էր կանգ առնել:

Լիզա.—Ոչ, փողը ինչ-որ լաւ բան չէ:

Կարեն.—Դէ, նա արդէն կարող է աւելի քիչ pointilleux (բժախնդիր) լինել:

Լիզա.—Որքան եսասէր ենք դառնում մենք:

Կարեն.—Այո, խոստովանում եմ: Դու ես մեղաւոր: Այնքան սպասելուց, այնքան յուսահատուելուց յետոյ այժմ ես այնքան երջանիկ եմ: Իսկ երջանկութիւնը մարդուն եսասէր է դարձնում: Դու ես մեղաւոր:

Լիզա.—Կարծում ես, մենակ դու ես եսասէր դարձել: Ես էլ եմ դարձել: Ես զգում եմ, որ ամբողջովին լի եմ, լողում եմ երջանկութեանս մէջ: Ամեն բան կայ, թէ Միկան առողջացաւ, թէ քո մայրն է սիրում ինձ, թէ դու և գլխաւորը—էս, էս եմ սիրում:

Կարեն.—Հա, առանց զղջալի՞ւ, անդամբ:

Լիզա.—Այն օրուանից ամեն բան յանկարծ փոխուեց իմ մէջ:

Կարեն.—Եւ նորից չի փոխուի:

Լիզա.—Երբեք: Ես մի բան եմ միայն ցանկանում, — որ քո մէջ ևս բոլորովին վերջացած լինի այդ, ինչպէս իմ մէջ:

Տ Ե Ս Ի Լ 11.

Կարենի, Լիզա: Դուրս է գալիս դայեակը երեսայի հետ: (Երեսան գրնում է մօր մօտ: Մայրը վերցնում է նրան ծնկան վրայ):

Կարեն.—Ո՞րպիսի դժբաղդ մարդիկ ենք մենք:

Լիզա.—Ի՞նչ է որ: (Համընդունված է երեխային):

Կարեն.—Երբ որ ամուսնացայ, և արտասահմանից վերադառնալուց յետոյ իմացայ այդ ու զգացի, որ կորցրել եմ քեզ, ես դժբաղդ էի, և ուրախանում էի, որ իմանում էի, թէ յիշում ես ինձ: Այդ ինձ բաւական էր: Յետոյ, երբ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատեցինք իրար հետ, և ես զգացի, որ դու քաղցր ես վարւում ինձ հետ և մեր բարեկամութեան մէջ կայ ինչ-որ՝ բարեկամութիւնից աւելի մեծ բանի մի փոքր կայծ, ես արդէն գրեթէ երջանիկ էի: Ինձ միայն տանջում էր այն բանի վախը, որ ես ազնիւ չեմ օնգեայի վերաբերմամբ: Ասենք, ես միշտ հաստատապէս գիտակցել եմ, որ բացի ամենամաքուր բարեկամութիւնից ուրիշ տեսակ յարաբերութիւններ չեմ կարող ունենալ ընկերոջս կնոջ հետ,— և քեզ էլ ճանաչում էի,—այնպէս որ այդ բանը չէր տանջում ինձ, և ես գոհ էի: Յետոյ, երբ Փեղեան սկսել էր տանջել քեզ, և ես զգացի, որ օգնականդ եմ, և դու վախենում ես իմ բարեկամութիւնից, ես արդէն բոլորովին երջանիկ էի, և մէջս ինչ-որ անորոշ մի յոյս սկսեց ծագել: Յետոյ... երբ նա արդէն անտանելի դարձաւ, դու վճռեցիր թողնել նրան, և ես առաջին անգամ ասացի ամեն բան, և դու չէ՞ք չստացիր, այլ արցունքն աչքերիդ հեռացար ինձնից, ես արդէն կատարելապէս երջանիկ էի: Իսկ եթէ ինձ հարցնէին, թէ էլ ի՞նչ եմ ուզում, կասէի՝ ոչինչ: Բայց յետոյ հնարաւորութիւն հանդիսացաւ կեանքս կապելու քո կեանքի հետ. maman սիրեց քեզ, այդ

հնարաւորութիւնն սկսեց իրադրութիւն դու ասացիր ինձ, թէ սիրում էիր և սիրում ես ինձ. յետոյ ասացիր ինձ, ինչպէս այժմ, թէ նա չկայ քեզ համար և դու ինձ ես միայն սիրում,— ըստ երևոյթին, այլ ևս ի՞նչ պիտի ուզէի: Բայց ի՞նչ, այժմ, այժմ ես տանջւում եմ անցեալիս համար, կուզէի, որ չլինէր այդ անցեալը, այլ լինէր այն, ինչ որ յիշեցնում է այդ անցեալը:

Լիզա (յամողիմսնօրէն). — Վիկտոր:

Կարեն.—Լիզա, ներիր ինձ: Այն, ինչ որ ասում եմ, նրա համար եմ ասում, որ չեմ ուզում քո մասին և քեզնից ծածուկ միտք լինի իմ մէջ: Այս բոլորն ասացի դիտմամբ նրա համար, որ ցոյց տամ, թէ հրքան վատ մարդ եմ ես և հրքան հասկանում եմ, որ սրանից էլ դէնը գնալ անկարելի է, որ ես պէտք է կռուեմ ինձ դէմ և յաղթահարեմ ինձ: Եւ ես յաղթահարեցի: Ես սիրում եմ նրան:

Լիզա.—Այդպէս էլ պէտք է: Ես արեցի ամեն բան, ինչ որ կարող էի: Ե՛ս չէ, այլ սրտիս մէջ հղաւ այն ամենը, ինչ որ դու կարող էիր ցանկալ. նրա միջից չքացաւ ամեն բան, բացի քեզնից:

Կարեն.—Ամէն բան:

Լիզա.—Ամեն, ամեն բան: Թէ չէ՛ չէի ասի:

Տ Ե Ս Ի Լ III.

Կարենին, Լիզա, դայնակ երեխայի հետ և լաւէյ:

Լաւէյ.—Պարոն Վոդնեսինսկի:

Կարեն.—Փեղեայից պատասխան է բերում:

Լիզա (կարենինին). — Կանչեցէք այստեղ:

Կարեն. (վեր է կենում եւ գնում է

դէպի դուռը). — Դէ, այս էլ պատաս-
խանը:

Տ Ե Ս Ի Լ IV.

Կարենիկ, Լիզա (երեխան տալիս է
դայիսկին. Դայիսկը դուրս է գնում):

Լիզա. — Միթէ ամեն բան պիտի
վճռուի, վիկտոր: (Համբուրում է
նրան):

Տ Ե Ս Ի Լ V.

Կարենիկ, Լիզա և Վոզնեսեսկի
(մտնում է):

Կարեն. — Հը, ի՞նչ պատասխան բե-
րիք:

Վոզն. — Տանը չէր:

Կարեն. — Ի՞նչպէս թէ տանը չէր:
Խնդրագիրն էլ չի ստորագրել:

Վոզն. — Խնդրագիրը չի ստորագրե-
ռած, այլ թողուած է մի նամակ ձեր
և Ելիզաւէտա Անդրէանայի անունով:
(Գրպանից հանում է մի նամակ եւ
տալիս): Գնացի նրա բնակարանը:
Ասացին ճաշարանումն է: Գնացի: Այն
ժամանակ ֆեօդոր Վասիլիւչն ասաց,
որ մի ժամից յետոյ գնամ և պատաս-
խանը կըստանամ: Գնացի և ահա...

Կարեն. — Միթէ նորից յետաձգում
է, խօսքը յետ է առնում: Չէ, այս
պարզապէս լաւ չէ: Որքաննա ընկել է:

Լիզա. — Դէ, մէկ կարգն, տեսնենք
ինչ է գրում:

Կարեն (բաց է անում նամակը):

Վոզն. — Ես հարկաւոր չեմ ձեզ:

Կարեն. — Հն, չէ, ցտեսութիւն: Շնոր-
հակալ եմ... (Վանգ է առնում, կար-
դալով զարմացած: Վոզնեսեսկին
դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ VI.

Կարենիկ և Լիզա:

Լիզա. — Ի՞նչ, ի՞նչ է գրում:

Կարեն. — Այս սարսափելի է:

Լիզա (վրայ է ընկնում նամակին):

— Կարգն:

Կարեն. (կարդում է). — «Լիզա և
Վիկտոր, դիմում եմ ձեզ երկուսիդ էլ:
Ձեզ ուզում սուտ ասել, անուանելով
ձեզ սիրելի կամ թանկագին: Ձեզ կա-
րող զսպել դառնութեան և յանդիմա-
նութեան զգացումս: Յանդիմանում
եմ ինքս ինձ, բայց և այնպէս
տանջում եմ, որ մտածում եմ ձեր
մասին, ձեր սիրոյ մասին, ձեր բաղ-
դարութեան մասին: Ամեն բան գի-
տեմ: Գիտեմ, որ, չնայելով ամուսին
եմ, ես մի շարք պատահականութիւն-
ներից ստիպուած խանգարել եմ ձեզ:
C'est moi, qui suis l'intrus. (Ես միջան-
կեալ եմ): Բայց և այնպէս չեմ կարո-
ղանում զսպել ինձ, որ դառնութիւն
ու սառնութիւն չզգամ դէպի ձեզ:
Տեսականօրէն սիրում եմ ձեզ երկու-
սիդ էլ, մանաւանդ Լիզային, Լիզան-
կային, բայց իրապէս աւելի քան
սառն եմ: Գիտեմ, որ ես արգարացի
չեմ, և չեմ կարողանում փոխուել:

Լիզա. — Այդ ի՞նչպէս է, որ նա...

Կարեն. (շարունակելով կարդալ). —
«Բայց գանք գործին: Ինձ երկուաց-
նող այդ զգացումն է հէնց, որ ստի-
պում է ինձ այլ կերպ կատարել իմ
ցանկութիւնը, քան թէ դուք կըկամե-
նայիք: Սուտ խօսել, կեղտոտ կոմե-
դիա խաղալ, կաշառներ տալով կոն-
սիստորիային, — այս բոլոր ցածու-
թիւնը անտանելի և զգուշելի է ինձ
համար: Որքան էլ ես ցած եմ, բայց
ցած եմ ուրիշ կողմից, իսկ այդ ցա-
ծութեանը չեմ կարող մասնակցել,
պարզապէս չեմ կարող: Միւս ելքը,
որ ես եմ մտածել, ամենապարզն է.
դուք ուզում էք ամուսնանալ, որ
բաղդաւոր լինիք. ես խանգարում եմ
այդ բանին, հետեւաբար՝ ես պէտք է
ոչնչանամ...

Լիզա (վրայ է ընկնում Կարենինի ձեռքին).—Վիկտոր:

Կարեն (կարդում է).—«Պէտք է ոչնչանամ: Եւ ես ոչնչանում եմ: Երբ այս նամակը ստանաք, ես այլեւ չեմ լինի: P. S. Շատ ցաւում եմ, որ դուք ինձ փող էք ուղարկել ապահարկանի գործը վարելու համար: Այդ անհաճոյ բան է և չի սազում ձեզ: Է՛հ, ի՞նչ անենք: Ես այնքան անգամ սխալուել եմ. ի՞նչ կայ, որ մի անգամ էլ դուք սխալուէք: Փողերը յետ եմ դարձնում: Իմ մտածած ելքը կարճ է, էժան և աւելի հաստատ: Մի բան եմ միայն խնդրում:—Մի՛ նեղանաք ինձնից և անունս օրհնութեամբ յիշեցէք: Մի բան էլ, այստեղ կայ եւզենիւ ազգանունով մի ժամագործ, չէ՞ք կարող արդեօք օգնել նրան և գործի կանգնեցնել: Նա թոյլ, բայց լաւ մարդ է: Մնաք բարեաւ: Ֆեդեա»:

Լիզա.— Նա սպանել է իրեն: Վայ...

Կարեն (զանգահարում եւ դուրս է վազում դէպի Նախասենեակ).— Յետ կանչեցէք պարոն Վոզնեսենսկուն:

Լիզա.— Ես գիտէի, ես գիտէի: Ֆեդեա, սիրելի Ֆեդեա:

Կարեն.— Լիզա:

Լիզա.— Ճիշտ չէ, ճիշտ չէ, թէ ես չէի սիրում, չեմ սիրում նրան: Նրան եմ միայն սիրում: Սիրում եմ. եւ նրան ես կործանեցի: Թող ինձ (Մըտնում է Վոզնեսենսկի):

Տ Ե Ս Ի Լ VII.

Կարենի, Լիզա և Վոզնեսենսկի:

Կարեն.— Ախր հրահղ է Ֆեդոր Վասիլիչը: Ի՞նչ ասացին ձեզ:

Վոզն.— Ասացին, որ դուրս է եկել առաւօտեան, թողել է այդ նամակը և էլ չի վերադարձել:

Կարեն.— Այս պէտք է իմանալ: Լիզա, ես գնում եմ:

Լիզա.— Ներքի ինձ, բայց ես էլ չեմ կարող սուտ խօսել: Թող ինձ այժմ: Գնա՛, իմացիր...

(Վարագոյր)

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ V

ՊԼՏԿԵՐ 9-Ի Գ

Պանդրկի կեղատտ սենեակ: Սեղանի մօտ նստած են թէյ եւ օղի խմողներ: Առաջին զծի վրայ դրուած է մի փոքրիկ սեղան, որի մօտ նստած է շէնք ու շնորհից ընկած **Ֆեդեան** պատառոտուն հագուստով եւ նրա հետ **Պետեօկով**, ուշադիր, քնքոյշ մի մարդ, հոգեւորականի նման երկայն մազերով: Երկուսն էլ քիչ ու միջ խմած են:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Ֆեդեա եւ Պետեօկով:

Պետեօկով.—Հասկանում եմ, հասկանում: Ա՛յ այդ իսկական սէր է: Յետոյ:

Ֆեդեա.—Գիտէ՞ք ինչ կայ. եթէ այդ զգացումները երևան զային մեր շըրջանի մի աղջկայ մէջ, որ նա ամեն բան զոհէր իր սիրած մարդու համար... այն ինչ նա մի գնչուհի էր, դաստիարակուած ամբողջովին շահասիրութեան մէջ, և այդ գնչուհին սիրում էր մաքուր, անձնազոհ սիրով: Տալիս էր ամեն բան, իսկ ինքը ոչինչ չէր պահանջում: Մանաւանդ այդ հակապատկերը:

Պետեօ.—Մեզնում նկարչութեան մէջ այդ բանը անուանւում է «վալիօր»:
Ա՛յն ժամանակ միայն կարելի է կատարելապէս վառ-կարմիր գոյն ստանալ, երբ չորս բոլորքը կանաչ է: Ասենք,

բանն այդ չէ: Հասկանում եմ, հասկանում...

Ֆեդեա.—Յետոյ,—և այս, կարծեմ, միակ բարի վարմունքն է, որ ունեցել եմ,—ես չեմ օգտուել նրա սիրուց: Բայց գիտէ՞ք ինչու:

Պետեօ.—Խղճահարութիւնից:

Ֆեդեա.—Օ՛հ, չէ: Ես խղճահարութիւն չեմ ունեցել դէպի նա: Ես միշտ հիացած եմ եղել նրանից, և երբ երգում էր,—*անխ, ինչպէս էր երգում և հիմա էլ, գուցէ, երգում է*,—միշտ վարից վեր էի նայում նրան: Ես նրան չկործանեցի պարզապէս այն պատճառով, որ սիրում էի: Ճշմարիտ սիրով էի սիրում: Եւ այժմ այս բանը լաւ, լաւ յիշողութիւն է: (Երգում է):

Պետեօ.—Ա՛յ, հասկանում եմ, հասկանում: Իդէալական բան է:

Ֆեդեա.—Լսեցէք ինչ եմ ասում. ես կանանցով տարուել եմ: Մի անգամ էլ սիրահարուած էի, սիրուն կին էր. սիրահարուած էի անպիտան կերպով, շնավարի, և նա rendez-vous նշանակեց: Չգնացի, որովհետեւ տեսայ, որ ցածութիւն կըլինէի գործած նրա ամուսնու վերաբերմամբ: Եւ մինչև հիմայ էլ, զարմանալի է, որ յիշում եմ, ուզում եմ ուրախանալ և գովել ինձ, որ ազնիւ վարուեցի, բայց... զղջում եմ, որպէս թէ մեղք լինէի գործած: Իսկ Մաշայի վերաբերմամբ—ընդհակառակը: Միշտ ուրախանում եմ, ուրախանում, որ ոչնչով չեմ արատաւորել զգացումս... Կարող եմ էլի ընկնել, բոլորովին ընկնել, վերջին շապիկս կըծախեմ, ամբողջովին կորզնոտուեմ, կըքոսոտուեմ, իսկ այդ ազամանդը, ո՛չ, ազամանդը չէ, այլ արևի շողը, այո՛, կըմնայ իմ մէջ, ինձ հետ:

Պետեօ.—Հասկանում եմ, հասկանում: Բայց ճիշտեղ է նա այժմ:

Ֆեդեա.—Չգիտեմ: Չէի էլ ուզի իմանալ: Այս բոլորն ուրիշ կեանքից էր: Եւ չեմ ուզում խառնել այս կեանքի հետ: (Շտեմի սեղանի մօտ լսում է կանացի աղաղակ: Շերս են մտնում պանդոկատէրը եւ քաղաքապահ մի ուստիկան: Դուրս են տանում: Փեղեմն եւ Պետուշկովը նայում են, ականջ դնում եւ լուում):

Պետու. (այն քանից յետոյ, երբ այնտեղ լուսթիւն տիրեց).—Այո, ձեր կեանքը զարմանալի է:

Ֆեդեա.—Չէ, ամենահասարակը: Չէ որ մեր շրջանում, այնտեղ, ուր ծնուել եմ ես, երեք ընտրութիւն կայ, երեքը միայն.—ծառայել, փող դիզել, աւելացնել այն ապականութիւնը, որի մէջ ապրում ես: Այդ բանը զգուշիւ էր ինձ համար. գուցէ և չէի կարողանում այդպէս անել, բայց գլխաւորապէս զգուշիւ էր: Երկրորդ—ոչնչացնել այդ ապականութիւնը. սրա համար պէտք է հերոս լինել, իսկ ես հերոս չեմ: Կամ երրորդը—թմրել, խմել, քէֆ անել, երգել,—հէնց այս էլ անում էի ես: Եւ երգել,—հէնց այս էլ անում էի ես: Եւ ահա այս տեղը հասայ... (Մտնում է):

Պետու.—Լաւ, իսկ ընտանեկան կեանքը: Ես երջանիկ կը լինէի, եթէ կին ունենայի: Ինձ կինս կործանեց:

Ֆեդեա.—Ընտանեկան կեանքը: Հա: Իմ կինը իդէալական կին էր: Նա հիմա էլ կենդանի է: Բայց ի՞նչ ասեմ: Չամիչ չկար: Գիտեմ, կվասի միջի չամիչը: Խաղ չկար մեր կեանքի մէջ, իսկ ինձ հարկաւոր էր ինքնամոռացութիւն: Իսկ առանց խաղի չես կարող ինքդ քեզ մոռանալ: Եւ ապա սկսեցի անպիտանութիւններ անել: Իսկ դու խօզիտես, մարդկանց մենք սիրում ենք անի բարիքի համար, որ մենք ենք արել նրանց, և չենք սիրում անի չարիքի համար, որ մենք ենք արել նր-

բանց: Իսկ ես կնոջս դէմ չարիք եմ գործել: Նա կարծես թէ սիրում էր ինձ:

Պետու.—Ինչո՞ւ. էք ասում՝ կարծես թէ:

Ֆեդեա.—Նրա համար եմ ասում, որ նրա մէջ երբէք չի եղել անի, որ նա հոգուս մէջ մտնէր, ինչպէս Մաշան: Է՛հ, բանն այդ չէ: Նա յղի էր կամ հրեխին ծիծ էր տալիս, իսկ ես կորչում էի և տուն էի դառնում արբած: Ի հարկէ, հէնց այս բանի համար էլ քանի գնում, այնքան քիչ էի սիրում նրան: Այո, այո: (Մանդալաւում է): Ա՛յ, հէնց այս բոլորիս մտքովս անցաւ.—հէնց նրա համար էլ սիրում եմ Մաշային, որ նրան բարիք եմ արել, և ոչ թէ չարիք: Դրա համար եմ սիրում: Իսկ կնոջս տանջում էի նրա համար, որ... և ոչ թէ չէի սիրում: Բայց ոչ, պարզապէս չէի սիրում: Խանդոտում էի—այո, բայց այդ էլ անցաւ:
Տ Ե Ս Ի Լ II.

Ֆեդեա, Պետուով եւ Արեմիւ.

Մօտենում է Արեմիւն կոկարդով, ներկած բեխերով, նորոգած հին հագուստով:

Արեմիւ.—Բարի ախորժակ (զուլի է տալիս Փեղեմային): Ծանօթացել էք արտիստի, նկարչի՞ հետ:

Ֆեդեա (սառն).—Այո, մենք ծանօթ ենք:

Արեմիւ (Պետուշկովին).—Հը, պատկերը վերջացրիք:

Պետ.—Չէ, գլուխ չեկաւ:

Արեմ. (լստում է).—Ես ձեզ չեմ խանգարում:

(Փեղեմն եւ Պետուշկովը լուում են):

Պետ.—Ֆեդեա վասիլեիչը պատմում էր իր կեանքից:

Արեմ.—Գաղտնիքներ: Ուրիշն չխան-

գարեմ ձեզ, շարունակեցէք: Շատ էլ պէտքս չէք: Խողեր: (Հեռանում է դէպի հարեւան սեղանը եւ զարեջուր է պահանջում: Ամբողջ ժամանակ ականջ է դնում Ֆեդեայի եւ Պետուշկովի խօսակցութեանը, թերութիւնը նրանց կողմը):

Ֆեդեա.—Ձեմ սիրում այդ պարոնին:

Պե.՝—Նեղացաւ:

Ֆեդեա.—Է՛հ, Աստուած նրա հետ: Ձեմ կարող: Հէնց որ այդպիսի մարդ է գալիս նստում մօտս, էլ խօսել չեմ կարողանում: Այ, ձեզ հետ հաճութեամբ կը նստեմ զրոյց կանեմ: Հնչ, ի՞նչ էի ասում:

Պե.—Ասում էիք, որ խանդոտում էիք: Բայց ի՞նչպէս եղաւ, որ բաժանուեցիք ձեր կնոջից:

Ֆեդեա.—Ա՛խ: (Մտախոհութեան մէջ է ընկնում): Այս զարմանալի պատմութիւն է: Կինս ամուսնացած է...

Պե.—Այդ ի՞նչպէս: Ապահարզմն:

Ֆեդեա.—Ոչ: (Ժպտում է): Նա այրիացաւ:

Պե.—Այսինքն, ի՞նչպէս թէ...

Ֆեդեա.—Այնպէս, այրիացաւ: Ձէ որ ես չկամ:

Պե.—Ի՞նչպէս թէ չկար:

Ֆեդեա.—Չկամ, էլի: Ես դիակ եմ: Այն: (Արտեմիկը թերում է, ականջ է դնում): Գիտէք, — ձեզ կարող եմ ասել: Այս վաղուցուայ բան է, եւ իմ իսկական ազգանունս էլ չգիտէք: Բանն այսպէս էր. երբ որ բոլորովին չարչարեցի կնոջս, կերայ պրծայ ամեն բան, ինչ որ կարող էի, եւ անտանելի դարձայ, նրան հովանաւորող դուրս եկաւ: Մի կարծէք, թէ որեւէ կեղտոտ, վատ բան կար, — ոչ, հէնց իմ ընկերն էր եւ լաւ, լաւ մարդ էր, միայն ամեն բանում ուղղակի իմ հակապատկերը: Եւ որովհետեւ իմ մէջ աւելի շատ վատ,

քան լաւ բան կայ, ուստի եւ նա լաւ, շատ լաւ մարդ էր եւ է. աղնիւ, հաստատակամ, ժուժկալ եւ պարզապէս առաքինի: Կնոջս նա ճանաչում էր մանկութիւնից, սիրում էր նրան եւ յետոյ, երբ կինս ամուսնացաւ ինձ հետ, հաշտուեց իր վիճակի հետ: Բայց յետոյ, երբ ես զոգուելի դարձայ, սկսեցի տանջել կնոջս, նա սկսել էր յաճախակի դալ մեր տուն: Ես ինքս էլ էի ուզում այդ: Եւ նրանք սիրեցին իրար, իսկ ես այդ ժամանակ բոլորովին խենթացել էի եւ ինքս թողեցի կնոջս: Իսկ միւս կողմից էլ Մաշան էր խելքահան արել ինձ: Ես ինքս առաջարկեցի նրանց, որ ամուսնանան: Ձէին ուզում: Բայց ես աւելի ու աւելի անտանելի էի դառնում, եւ բանը վերջացաւ նրանով, որ...

Պե.—Ինչպէս միշտ...

Ֆեդեա.—Ոչ, ես հաւատացած եմ եւ գիտեմ, որ նրանք մաքուր էին մնացել: Նա բարեպաշտ մարդ էր, ամուսնութիւնն առանց պսակի մեղք էր համարում: Սկսեցին ապահարզան պահանջել, պահանջում էին, որ համաձայնեմ: Պէտք է յանցանքն ինձ վրայ առնէի: Պէտք է այդ բոլոր ստութիւնը... Եւ ես չկարողացայ: Կըհաւատամք, ես աւելի հեշտութեամբ անձնասպան կըլինէի, քան թէ սուտ կասէի: Եւ ուզում էի արգէն վերջ տալ կեանքիս: Բայց մի բարի հոգի ասաց՝ ինչո՞ւ: Եւ ամեն բան սարքեց: Հրաժեշտի նամակ ուղարկեցի, իսկ հետեւեալ օրը գետափին գտան իմ հագուստը եւ թղթապանակը, նամակներ: Լողալ չգիտեմ:

Պե.—Իսկ մարմինը. չգտան, չէ:

Ֆեդեա.— Գտան, երեւակայեցէք, — մի շաբաթ յետոյ գտել են մի ինչ-որ մարմին: Կնոջս կանչել են, որ տես-

նի: Քայքայուած մարմին: Կինս նայել է: Նա է: Նա է: Այդպէս էլ մնաց: Ինձ թաղեցին, իսկ նրանք ամուսնացան և ապրում են այստեղ ու բարօր վիճակի մէջ են: Իսկ ես,—ահա ես: Ապրում եմ ու խմում: Երեկ անցայ նրանց տան մօտով: Պատուհաններից ճրագ էր երևում, վարագոյրի վրայով ինչ-որ ստուեր անցաւ: Ու երբեմն վատ եմ դառնում, երբեմն էլ կարեւորութիւն չեմ տալիս: Վատ եմ դառնում, երբ փող չեմ ունենում... (Խմում է):

Արս. (մօտենում է).—Դէ, արդէն ներողութիւն կանէք, լսեցի ձեր պատմութիւնը: Շատ լաւ և, որ գլխաւորն է, օգտակար պատմութիւն է: Դուք ասում էք, թէ վատ է, երբ փող չկայ: Դրանից էլ վատ բան չկայ: Իսկ դուք ձեր դրութեան մէջ միշտ փող պիտի ունենաք: Չէ՞ որ որ դուք դիակ էք:

Ֆեդեա.— Ներեցէք: Ձեզ չէի պատմում և չեմ ուզում ձեր խորհուրդները:

Արս.— Իսկ ես ուզում եմ այդ խորհուրդները տալ ձեզ: Դուք դիակ էք, իսկ եթէ կենդանանաք, այն ժամանակ ի՞նչ պիտի անեն նրանք,—ձեր ամուսինն ու այն պարոնը, որոնք բարօր վիճակի մէջ են: Նրանք կըրկնամուսիններ են և ամենալաւ դէպքում կաքսորուեն ոչ շատ հեռաւոր տեղեր: Ուրեմն ինչո՞ւ դուք առանց փողի պիտի մնաք:

Ֆեդեա.— Կորէք, ես ձեզ ասում եմ: Ես ձեզ ոչինչ չասացի:

Արս.— Ո՛չ, ասացիք: Այ, սա վկայ է: Սպասաւորը լսեց, որ ասացիք, թէ դուք դիակ էք:

Սպասաւոր.— Մենք ոչինչ չգիտենք:

Ֆեդեա.— Սրիկայ:

Արս.— Ե՛ս եմ սրիկայ, է՛յ, գորողո՛-

վոյ: Արձանագրութիւն կազմել:

Ֆեդեա (վեր է կենում, որ գնայ: Արտեմիւր բռնում է նրան):

(Ներս է մտնում քաղաքապահ ոստիկան):

(Վարագոյր)

ՊԱՏԿԵՐ 10-ԲԴ

Քործողութիւնը կատարուած է գիւղում, պատաստուկով ծածկուած դարանդում:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Աճճա Պմիսրիեմա Կարեհիմա, Լիզա՝
յղի, դայեակ՝ Երեխայի հետ:

Լիզա. — Այժմ արդէն գալիս է կայարանից:

Երեխայ. — Ո՞վ է գալիս:

Լիզա. — Հայրիկը:

Երեխայ. — Հայրիկը գալիս է կայարանից:

Լիզա. — C'est étonnant comme il l'aime, tout-à-fait comme son père. (Զարմանալի է, թէ ինչպէս սիրում է նրան, կարծես հայրը լինի):

Աճճա Պմիսր. — Tant mieux. Se souvient-il de son père véritable? (Աւելի լաւ: Յիշում է իր իսկական հօրը):

Լիզա (հոգոց է հանում). — Ձեմ յայտնում: Մտածում եմ, ինչո՞ւ վախեցնեմ: Իսկ յետոյ մտածում եմ, որ պէտք է յայտնել: Դժբ ինչ էք կարծում, maman.

Աճճա Պմիսր. — Ես կարծում եմ, Լիզա, որ այդ զգացմունքից է կախուած, և եթէ դու անձնատուր լինիս զգացմունքիդ, սիրտդ կըթելադրի քեզ թէ ինչ և երբ պիտի ասես: Զարմանալի է, թէ ինչպէս մահը հաշտեցնում է: Խոստովանում եմ, կար ժամանակ, որ նա, Ֆեդեան, — չէ՞ որ ես նրան երեխայութիւնից էի ճանաչում, — դիւր չէր գալիս ինձ, բայց այժմ նա աչքիս

առաջն է գալիս միայն իբրեւ մի սիրելի պատանի, Վիկտորի ընկերը և այնպիսի մի ջերմեռանդ մարդ, որ թէև ապօրինի, թէև ոչ կրօնական կերպով, բայց զոհեց իր անձը նրանց համար, ում սիրում էր: On aura beau dire, l'action est belle... (Ինչ էլ որ ասեն, արածը գեղեցիկ է): Յոյս ունիմ Վիկտորը չի մոռանայ բուրդը բերել, իսկոյն կըհասնի բոլորը (գործում է):

Լիզա. — Ահա գալիս է: (Լուում են կառքի անիւների եւ զանգույակների ձայներ: Լիզան վեր է կենում եւ մօտենում է դարանդին ծայրին):

Լիզա. — Մի ինչ-որ տիկին կայ հետը, գլխաւորով: Մաման է: Կարծես հարիւր տարի է չեմ տեսել նրան: (Գնում է դէպի դուռը):

Տ Ե Ս Ի Լ II.

Լիզա, Աճճա Պմիսր. Կարեհիմա, դայեակ Երեխայի հետ: Մտնում են Կարեհիմ և Աճճա Պաւլոյն:

Աճճա Պաւլ. (համբուրում է Լիզայի եւ Աննա Դմիտրիեւնայի հետ). — Վիկտորը հանդիպեց ինձ և բերեց: Աճճա Պմիսր. — Շատ լաւ արեց:

Աճճա Պաւլ. — Հա, ի հարկ է: Մտածում էի՝ էլի կըտեսնեմ թէ չէ, ու նորից յետաձգում էի: Ահա եկայ և, եթէ դուրս չէք անի՝ կըմնամ մինչև երեկոյեան գնացքի գնալը:

Կարեհիմ. (համբուրում է կնոջը, մօրը եւ երեխային). — Իսկ ես ինչքան երջանիկ եմ, — շնորհաւորեցէք ինձ: Երկու օր տանն եմ: Վաղն առանց ինձ ամեն բան կանեն:

Լիզա. — Շատ գեղեցիկ: Երկու ճր: Վաղուց չէր եղիլ այդպիսի բան: Գընանք տնապատ: Հա:

Աճճա Պաւլ. — Ինչքան նման է: Ինչ դոչադն է: Միայն թէ բոլորը ժառանգած չլինի. հօր սիրտը...

ԱՅՆԱ ԴՄԻՏՐ.—Բայց ոչ թուղու-
թիւնը:

Լիզա.—Ամեն, ամեն բան: Վիկտոր
ը համաձայն է ինձ հետ: Ի՞նչ կըլի-
նէր, որ նա մանկութիւնից պատիւա-
րակուէր...

ԱՅՆԱ ՊԱՒ.—Դէ, ես ոչինչ չեմ
հասկանում այդ բանից: Ես միայն չեմ
կարողանում յիշել նրան ասանց ար-
տասուելու:

Լիզա.—Մենք էլ: Ո՛րքան նա բարձ-
րացել է մեր յիշողութեան մէջ:

ԱՅՆԱ ՊԱՒ.—Այո, ես կարծում եմ:

Լիզա.—Մի ժամանակ ի՞նչպէս ան-
լուծելի էր թուում: Եւ ի՞նչպէս յան-
կարձ ամեն բան լուծուից:

ԱՅՆԱ ԴՄԻՏՐ.—Դէ, Վիկտոր, բե-
ւո՛րբ բուրդը:

ԿԱՐԵՆ.—Բերի, բերի: (Վերցնում է
ճամպրուկը եւ մէկ-մէկ հանում է):
Այս բուրդը, այս օղբկոլոն, այս էլ
նամակներ, այս էլ ծրար պետական
լինիքով քո անունով (տալիս է կնոջը):
Դէ, Աննա Պաւլովնա, եթէ կըկամե-
նայիք լուացուել, համեցէք գնանք:
Ես էլ պէտք է մաքրուեմ, թէ չէ՝ ու-
տեղ որ է՝ պիտի ճաշենք: Լիզա, ներ-
քէի անկեան սենեակն ենք տալիս, չէ՞,
Աննա Պաւլովնային: (Լիզան, գունա-
տուած, դողացող ձեռքերով բռնած է
թուղթը եւ կարդում է):

ԿԱՐԵՆ.—Ի՞նչ պատահեց քեզ: Լիզա:
Ի՞նչ է գրած այդտեղ:

Լիզա.—Նա կենդանի է: Աստուած
իմ: Ե՛րբ պիտի ազատի ինձ: Վիկ-
տոր: Այս ի՞նչ է: (Հեկեկում է):

ԿԱՐԵՆ.—(առնում է նամակը եւ
կարդում).—Այս սարսափելի է:

ԱՅՆԱ ԴՄԻՏՐ.—Ի՞նչ: Դէ ասա էլի:

ԿԱՐԵՆ.—Այս սարսափելի է: Նա
կենդանի է: Եւ Լիզան երկու ամուսին
ունի, ես էլ ոճրագործ եմ: Այս թուղ-

թը դատական քննչից է: Նա պահան-
ջում է, որ Լիզան գնայ իր մօտ:

ԱՅՆԱ ԴՄԻՏՐ.—Ի՞նչ սարսափելի
մարդ է եղել: Ի՞նչ է արել այդ:

ԿԱՐԵՆ.—Բոլորը սո՛ւտ է, սո՛ւտ է:

Լիզա.—Օ՛, որքան ատում եմ նրան:
Չեմ իմանում ինչ եմ ասում... (Հեռա-
նում է արտասուելով: Կարենինը
զնում է նրա ետեւից):

Տ Ե Ս Ի Լ III.

ԱՅՆԱ ԴՄԻՏՐԻԵՆԱ ԵՒ ԱՅՆԱ ՊԱՒ-
ԼՈՎՆԱ:

ԱՅՆԱ ՊԱՒ.—Բայց ի՞նչպէս է նա
կենդանի մնացել:

ԱՅՆԱ ԴՄԻՏՐ.—Ես միայն այն գի-
տեմ, որ հէնց որ Վիկտորը շօշափեց
այդ ցեխը... պիտի խրէին նրան: Ու
խրեցին: Բոլորը խաբեբայութիւն է,
բոլորը սո՛ւտ է:

(Վարսագոյր)

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ VI

ՊԱՏԿԵՐ 11-Ր Գ

Դատական քննիչի սենեակ: Դատական ֆեֆեիք նստած է սեղանի մօտ եւ խօսում է Մեղիկովի հետ: Կողքին գործավարը թղթեր է նայում:

Տ Ե Ս Ի Լ I.

Դատական ֆեֆեիք, Մեղիկով, գործավար:

Դատ. ֆե. — Այդ բանը ես երբէք չեմ ասել նրան: Ինքն է հնարել, և յետոյ ինձ է յանդիմանում:

Մեղ. — Ձի յանդիմանում, այլ նեղացած է:

Դատ. ֆե. — Դէ, լաւ, կըգամ ճաշելու: Իսկ այժմ մի շատ հետաքրքրական գործ կայ: Ներս հրաւիրեցէք:

Դործ. — Երկուսին էլ:

Դատ. ֆե. (վերջացնում է ծխելը եւ ծխախոտը թագցնելով). — Ոչ, մենակ տիկ. Կարենինային կամ, աւելի ճիշտը, ըստ առաջին ամուսնու՝ Պրոտասովային:

Մեղ. (զնալով). — Ա՛, այդ Կարենինան է:

Դատ. ֆե. — Այո: Կեղտոտ գործ է: Ասենք, նոր եմ սկսում քննութիւնը, բայց լաւ չէ: Դէ, ցտեսութիւն: (Մեղիկովը դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ի Լ II.

Դատական ֆեֆեիք, գործավար և Լիզա (վուալով, սեւ հագուստով, մտնում է):

Դատ. ֆե. — Խոնարհաբար խնդրում եմ (ցոյց տալով աթոռը): Հաւատացէք,

շատ ցաւում եմ, որ հարկադրուած եմ հարցումներ անելու ձեզ, բայց այդ բանն անհրաժեշտ է... Խնդրեմ, հանգստացէք և իմացած եղէք, որ կարող էք չպատասխանել հարցումներին: Միայն իմ կարծիքս այն է, որ ձեզ համար, ինչպէս և ամենքի համար, ամենից լաւը ճշմարտութիւնն է: Միշտ աւելի լաւ է և աւելի գործնական:

Լիզա. — Ես թագցնելու ոչինչ չունիմ:

Դատ. ֆե. — Այսպէս ուրեմն (նայում է թղթին): Ձեր անունը, կոչումը, դաւանութիւնը — այս բոլորը ես գրել եմ, — այսպէս է:

Լիզա. — Այո:

Դատ. ֆե. — Դուք մեղադրուած էք այն բանի համար, որ իմանալով որ ձեր ամուսինը կենդանի է, ամուսնացել էք ուրիշի հետ:

Լիզա. — Ես չգիտէի:

Դատ. ֆե. — Եւ մէկ էլ այն բանի համար, որ դուք, փողով կաշառելով ձեր ամուսնուն, յորդորել էք նրան կեղծիք կատարել, այսինքն անձնասպանութեան պէս մի բան, որպէս զի ազատուէք նրանից:

Լիզա. — Այդ բոլոր ճիշտ չէ:

Դատ. ֆե. Այսպէս ուրեմն թոյլ տուէք մի քանի հարցումներ անել: Ուղարկէ՛ք էք դուք նրան անցեալ տարուայ յուլիսին 1,200 ուրլի:

Լիզա. — Այդ փողը նրանն էր: Ստացուած էր նրա իրեղէնները ծախելուց: Եւ այն ժամանակ, երբ ես բաժանուեցի նրանից և տպահարզան էի սպասում, այդ փողն ուղարկեցի նրան:

Դատ. ֆե. — Այդպէս, շատ լաւ: Այդ փողն ուղարկուած է յուլիսի 17-ին, այսինքն նրա անյայտանալուց երկու օր առաջ:

Լիզա.—Կարծեմ, որ յուլիսի 17-ին:
Ձեմ յիշում:

Պատ. ԲՆ.—Իսկ ինչո՞ւ այդ միևնույն
ժամանակ կոնսիստորիային այլևս չէր
ներկայացուած ապահարզանի խնդրա-
գիրը և փաստաբանն էլ արձակուած
էր:

Լիզա.— Ձգիտեմ:

Պատ. ԲՆ.—Լաւ: Իսկ երբ ոստիկա-
նութիւնը հրաւիրել էր ձեզ, որ դի-
ակը տեսնէք, այդ ի՞նչպէս է եղել,
որ ասել էք, թէ ձեր ամուսնու
դիակն է:

Լիզա.— Ես այնքան յուզուած էի
այն ժամանակ, որ չնայեցի դիակին,
և այնպէս համոզուած էի, թէ նա է,
որ, երբ հարցրին, պատասխանեցի,
թէ կարծում եմ, որ նա է:

Պատ. ԲՆ.—Այո, դուք չէք նայել
յուզուած լինելուց, որ շատ հասկա-
նալի է: Լաւ: Իսկ ինչո՞ւ, թոյլ տուէք
իմանամ, դուք ամեն ամիս փող էիք
ուղարկում Սարատով, հէնց այն քա-
ղաքը, ուր ապրում էր ձեր առաջին
ամուսինը:

Լիզա.—Այդ փողն ուղարկում էր
իմ ամուսինը: Եւ ես չեմ կարող ասել
թէ ում էր ուղարկում, որովհետեւ
այդ իմ գաղտնիքը չէ: Միայն այդ
փողը չէր ուղարկւում Ֆեոդոր
Վասիլևիչին: Մենք հաստատ համոզ-
ւած էինք, որ նա չկայ: Այս ես կա-
րող եմ ձեզ հաստատապէս ասել:

Պատ. ԲՆ.—Շատ լաւ: Մի բան թոյլ
տուէք նկատեմ, տիկին, որ մենք օ-
րէնքի ծառաներն ենք, բայց այդ չի
խանգարում մեզ, որ մարդ լինինք:
Եւ հաւատացէք, ես կատարելապէս
հասկանում եմ ձեր դրութիւնը և ցա-
ւակցում եմ ձեզ: Դուք կապուած էք
եղել մի մարդու հետ, որ վատնում է
եղել իր կարողութիւնը, անհաւատա-

րիմ է եղել ձեզ, մի խօսքով՝ դժբաղ-
դացի է...

Լիզա.— Ես սիրում էի նրան:

Պատ. ԲՆ.—Այո, բայց և այնպէս
բնական է, որ դուք կամեցել էք ա-
զատուել նրանից և ընտրել էք այդ
աւելի հասարակ ճանապարհը, առանց
մտածելու, որ դրանից կարող է ծագել
այն, ինչ որ յանցագործութիւն է հա-
մարւում, այսինքն երկամուսնու-
թիւն, —այս ես էլ եմ հասկանում: Եւ
երգուեալները կը հասկանան այդ: Ուս-
տի և ձեզ խորհուրդ կրտայի, որ
ամեն բան յայտնէք:

Լիզա.— Ես ոչինչ չունիմ յայտնե-
լու: Ես երբէք սուտ չեմ ասել: (Լա-
լիս է): Այլ ես պէտք չեմ:

Պատ. ԲՆ.— Ես ձեզ կը խնդրէի դեռ
ևս մնայիք այստեղ: Այլևս չեմ ան-
հանգստացնի ձեզ հարցումներով: Մի-
այն համեցէք կարդացէք և ստորա-
գրեցէք: Ահաւասիկ հարցաքննութիւնը:
Ճիշտ են արդեօք արտայայտուած
ձեր պատասխանները: Խնդրեմ, հա-
մեցէք այստեղ (ցոյց է տալիս պա-
տուհանի մօտ դրուած բազկաթոռը):
(Գործավարին): Ներս հրաւիրեցէք
պ. Կարենինին:

Տ Ե Ս Ի Լ III.

Պատակա՞ն ԲՆԻ՛չ, գործավար, Լիզա:
Մտնում է Կարենին խստադէմ, հան-
դիսաւորապէս:

Պատ. ԲՆ.— Խոնարհաբար ինդրում եմ:

Կարեն.— Շնորհակալ եմ: (Կանգնած
է): Ի՞նչ էիք կամենում:

Պատ. ԲՆ.— Ես պարտաւոր եմ հար-
ցաքննել:

Կարեն.— Իբրեւ ի՞նչ:

Պատ. ԲՆ. (ժպտալով).— Ես՝ իբրեւ
դատական քննիչ, իսկ ձեզ պիտի հար-
ցաքննեմ իբրեւ մեղադրեալի:

Կարեն. — Հաւած: Իսկ թնչ բանի հաւար եմ մեղադրում:

Պատ. քն. — Ամուսնացած կնոջ հետ ամուսնանալու համար: Սակայն թոյլ տուէք կարգով հարցնեմ: Նստեցէք:

Կար. — Շնորհակալ եմ:

Պատ. քն. — Ձեր անձնը:

Կար. — Վիկտոր Կարենին:

Պատ. քն. — Կոչումը:

Կար. — Կամերհեր, իսկական ստատ-սկիյ սովետնիկ:

Պատ. քն. — Տարիքը:

Կար. — 38:

Պատ. քն. — Դաւանութիւնը:

Կար. — Ուղղափառ, դատի և նախ-նական քննութեան տակ չեմ եղել: Ուրիշ:

Պատ. քն. — Ձեզ յայտնի՞ էր արդեօք, որ Ֆեօդոր Վասիլեիչ Պրոտասովը կենդանի է, երբ ամուսնացած նրա կնոջ հետ:

Կար. — Յայտնի չէր: Մենք երկուսս էլ համոզուած էինք, որ նա խեղդուել է:

Պատ. քն. — Ո՞ւմ էիք փող ուղարկում Սարատով Պրոտասովի մահուան սուտ տեղեկութիւնից յետոյ:

Կար. — Ես չեմ կամենում պատաս-խանել այդ հարցմունքին:

Պատ. քն. — Շատ լաւ: Ի՞նչ նպատա-կով էիք 1,200 ռ. փող ուղարկել պ. Պրոտասովին յուլիսի 17-ին նրա սուտ մահուանից առաջ:

Կար. — Այդ փողն ինձ յանձնել էր իմ կինը:

Պատ. քն. — Տիկին Պրոտասովան:

Կար. — Իմ կինը՝ իր ամուսնուն ուղարկելու համար: Այդ փողը կինս նը-րա սեպհականութիւնն էր համարում և, նրա հետ ունեցած կապը կտրելուց յետոյ, անարդար բան էր համարում իր մօտ պահել:

Պատ. քն. — Այժմ մի հարցմունք ևս. ինչո՞ւ դուք դադարեցրել էիք ապա-հարգանի գործը:

Կար. — Որովհետեւ ֆեօդոր Վասիլե-ւիչն ինքն էր յանձն առել այդ գործը գլուխ բերել և գրել էր ինձ այդ մա-սին:

Պատ. քն. — Ձեզ մօտ կայ այդ նա-մակը:

Կար. — Նամակը կորած է:

Պատ. քն. — Ի՞նչքան տարօրինակ է, որ կորած է և բացակայում է այն ամենը, ինչ որ կարող էր արդարա-դատութեանը համոզել, որ ձեր ցու-ցումները ճշմարիտ են:

Կար. — Ուղիւմ էք ուրիշ որևէ բան իմանալ:

Պատ. քն. — Ես ոչինչ չեմ ուզում, բացի պարտականութիւնս կատարե-լուց, իսկ դուք պիտի ուղէք, որ ար-դարանաք, և ես այս բոլորին խոր-հուրդ էի տալիս տիկ. Պրոտասովային, և ձեզ էլ խորհուրդ կըտայի՝ չծածկել ձյն, ինչ որ ակներև է, այլ պատմել ամեն բան, ինչպէս որ եղել է: Մա-նաւանդ, որ պ. Պրոտասովն այնպիսի դրութեան մէջ է, որ յայտնել է ամեն բան այնպէս, ինչպէս որ եղել է, և, հաւանաբար, դատարանումն էլ նոյնը կասի: Ես խորհուրդ կըտայի...

Կար. — Ես կըխնդրէի ձեզ, որ մնա-յիք ձեր պարտականութիւնների կա-տարման շրջանակում, իսկ խորհուրդ-ները թողնէիք: Կարճը ենք գնալ: (Մօտենում է Լիզային. սա վեր է կենում եւ առնում է նրա ձեռքը):

Պատ. քն. — Շատ ցաւում եմ, որ պէտք է պահեմ ձեզ: (Կարենինան զար-մանքով յետ է նայում): Օ՜, ճիշտ, այն մտքով չեմ ասում, թէ պիտի ձերբա-կալեմ ձեզ: Թէև այդ աւելի յարմար կըլինէր ճշմարտութիւնը երեսն հա-

նելու համար, բայց ես այդ միջոցին
չեմ դիմի: Ես միայն կըկամենայի ձեր
ներկայութեամբ հարցաքննել Պրոտա-
սովին և նրան կանգնեցնել ձեզ հետ
երես առ երես, որով ձեզ համար աւելի
յարմար կըլինէր բռնել նրա սուտը:
Խնդրեմ նստեցէք: Կանչեցէք պ. Պրո-
տասովին:

Տ Ե Ս Ի Լ IV.

Դասական ֆենիչ, գործավար, Լիզա,
Կարենին: Մտնում է կեղտոտ, շէնք
ու շնորհքից ընկած Ֆեդիա:

Ֆեդիա (դիմելով Լիզային եւ Կա-
րենինին).—Լիզա, Ելիզաւետա Անդրե-
ւնա, Վիկտոր: Ես մեղաւոր չեմ: Ու-
զում էի աւելի լաւ բան անել: Իսկ եթէ
մեղաւոր եմ... Ներեցէք, ներեցէք...
(Գլուխ է տալիս նրանց, խոնարհուե-
լով մինչեւ ոտները):

Դաս. ֆեն.—Խնդրում եմ ձեզ պատաս-
խանացէք հարցմունքներին:

Ֆեդիա.—Հարցրէք:

Դաս. ֆեն.—Ձեր անձնը:

Ֆեդիա.—Ո՞ր դիտէք:

Դաս. ֆեն.—Խնդրեմ պատասխանե-
ցէք:

Ֆեդիա.—Լաւ. Ֆեոդոր Պրոտասով:

Դաս. ֆեն.—Ձեր կոչումը, տարիքը,
դաւանութիւնը:

Ֆեդիա (լռում է).—Ի՞նչպէս չէք խըղ-
ճահարւում հարցնելու այդ յիմարու-
թիւնները: Հարցրէք, ինչ որ հարկա-
ւոր է, և ոչ թէ յիմարութիւններ:

Դաս. ֆեն.—Ես խնդրում եմ ձեզ
զգոյշ եղէք խօսելիս և պատասխանե-
ցէք հարցումներին:

Ֆեդիա.—Դէ, որ չէք խղճահարւում,
համեցէք: Կոչումս—կանդիտատ, տա-
րիքս—քառասուն, դաւանութիւնս—
ուղղափառ: Դէ, յետոյ:

Դաս. ֆեն.—Յայտնի՞ էր արդեօք պ.
Կարենինին և ձեր կնոջը, որ դուք

կենդանի էք, երբ ձեր հագուստը թո-
ղել էիք գետափին և ինքներդ անյայ-
տացել:

Ֆեդիա.—Անշուշտ ոչ: Ես ուզում էի
իսկապէս սպանել ինձ, բայց յետոյ...
դէ, այս հարկաւոր չէ պատմել: Բանն
այն է, որ սրանք ոչինչ չգիտէին:

Դաս. ֆեն.—Բայց ի՞նչպէս է, որ ու-
ստիկանական պաշտօնեային ուրիշ
բան էք ասել:

Ֆեդիա.—Ո՞ր ուստիկանական պաշ-
տօնեային: Հա, երբ որ նա եկաւ ինձ
մօտ Ռժանով տնէն: Ես արբած էի և
սուտ-սուտ բաներ էի ասում, թէ ինչ—
չեմ յիշում: Այդ բոլորը յիմարութիւն
է: Այժմ ես արբած չեմ և ասում եմ
բոլոր ճշմարտութիւնը: Սրանք ոչինչ
չգիտէին: Հաւատում էին, որ ես չը-
կամ: Եւ ես ուրախ էի այդ բանի հա-
մար: Եւ այս ասպէս էլ կը մնար, եթէ
սրիկայ Արտեմիկը չլինէր: Եւ եթէ
կայ մէկը, որ մեղաւոր է, այդ էս եմ
միայն:

Դաս. ֆեն.—Ես հասկանում եմ, որ
դուք ուզում էք մեծահոգի լինել, բայց
օրէնքը ճշմարտութիւն է պահանջում:
Ինչո՞ւ էր ձեզ փող ուղարկուած:

Ֆեդիա (լռում է):

Դաս. ֆեն.—Ինչո՞ւ, չէք պատասխա-
նում: Արձանագրութեան մէջ կըզրուի,
որ այս հարցմունքներին մեղադրեալը
չպատասխանեց, և այդ կարող է քնա-
սել ձեզ էլ, սրանց էլ: Ուրեմն ի՞նչ
կասէք:

Ֆեդիա (լռում է եւ յետոյ).—Ախ,
պարոն քննիչ, ինչպէս չէք ամաչում:
Դէ, ինչ էք ներս խծկում ուրիշի
կեանքը: Ուրախ էք, որ իշխանու-
թիւն ունիք, և որպէսզի ցոյց տաք
այդ իշխանութիւնը, տանջում էք ոչ
թէ ֆիզիքապէս, այլ բարոյապէս այն-

պիսի մարդկանց, որոնք հազար անգամ լաւ են ձեռնից:

Պատ. ԲՆ.—Խնդրում եմ ձեզ...

Ֆեդկա.—Հարկ չկայ խնդրելու: Կասեմ ամենը, ինչ որ մտածում եմ: Իսկ դուք գրեցէք (գործավարին): Փոնէ առաջին անգամ արձանագրութեան մէջ խելացի խօսքեր կը լինին (քարծրացնում է ծայնը): Ապրում են երեք մարդ—ես, նա, նէ: Նրանց միջև բարդ յարաբերութիւններ կան—բարւոյ կըռիւ չարի դէմ, հոգեկան ափսոսանքի մի կռիւ, որի մասին դուք գաղափար չունիք: Այդ կռիւը վերջանում է մի որոշ բանով, որ ամեն բան լուծում է: Ամենքը հանգստացած են: Նրանք բաղդաւոր են, սիրում են իմ յիշատակը: Իմ անկման մէջ ես բաղդաւոր եմ նըրանով, որ արեւ եմ ան, ինչ որ պէտք է, որ ես, անպիտանս, հեռացել եմ կեանքից, որպէս զի չխանգարեմ նրանց, որոնք լի են կեանքով և լաւ մարդիկ են: Եւ մենք ամենքս ապրում ենք: Յանկարծ գալիս է սրիկայի մէկը, մի շանտաժիստ և պահանջում է, որ ես մասնակցեմ շանտաժի: Ես վախճում եմ նրան: Նա գալիս է ձեզ մօտ, արդարադատութեան համար մարանշողիդ մօտ, բարոյականութիւնը պահպանողիդ մօտ: Եւ դուք, որ ամսի 20-ին փող էք ստանում կեղտոտ բաների համար, հագնում էք համազգեստը և թեթեւ սրտով ուռչում-փրճւում էք նրանց վրայ, այն մարդկանց վրայ, որոնց ճկոյթին էլ չարժէք, որոնք իրենց նախասեռական անգամներս չեն թողնի ձեզ: Բայց դուք հասել էք և ուրախ էք, որ...

Պատ. ԲՆ.—Ես ձեզ դուրս կանեմ:

Ֆեդկա.—Ես ոչոքից չեմ վախենում, որովհետեւ ես դիակ եմ, և ինձ ոչինչ չէք կարող անել. չկայ այնպիսի մի

դրութիւն, որ վատ լինի իմից: Դէ, դուրս արէք:

Լաւ.—Մենք կարող ենք գնալ:

Պատ. ԲՆ.—Իսկոյն, արձանագրութիւնը ստորագրեցէք:

Ֆեդկա.—Եւ որքան ծիծաղելի կըլինէիք դուք, եթէ այդքան գարշելի չըլինէիք:

Պատ. ԲՆ.—Դուրս տարէք սրան: Ես ձերբակալում եմ ձեզ:

Ֆեդկա (Կարենինային եւ Լիզային).—Ուրեմն ներեցէք:

Լաւեն. (մօտենում է եւ ծեռք տալիս).—Երևի, այսպէս պիտի լինէր... (Լիզան անցնում է: Փեղեան խոնարհ գլուխ է տալիս):

(Վարագոյր)

ՊԱՏԿԵՐ 12-Բ

Միջանցք շրջանային դատարանի շէնքում: Եետին գծի վրայ ապակե-տոր դուռ, որի մօտ կանգնած է սուր-հանդակ: Աջ կողմը մի ուրիշ դուռ, որով ներս են տանում դատի տակ ե-ղողներին: Առաջին դուռն մօտենում է Իւան Պետրովիչ Ալեքսանդրով պատա-ռոտուն հագուստով և ուզում է մտնել:

Տ Ե Ս Ի Լ 1.

Սուրհանդակ և Իւան Պետրովիչ:

Սուր. — Ո՛ւր: Զի կարելի: Ներս է խցկւում:

Իւ. Պետր. — Ինչո՞ւ չի կարելի: Օրէն-քըն ասում է՝ նիստերը հրապարակային են: (Լուում են ծափեր):

Սուր. — Որ ասում եմ չի կարելի՝ չի կարելի: Արգելւած է:

Իւ. Պետր. — Անկիրթ: Զես իմանում ում հետ ես խօսում: (Դուրս է գալիս մի երիտասարդ փաստաբան Ֆրա-կով):

Տ Ե Ս Ի Լ II.

Սուրհանդակ, Իւան Պետրովիչ և Երիտ-սարդ փաստաբան:

Սուր. փաստ. — Ի՞նչ էք ուզում, գործ ունի՞ք:

Իւ. Պետր. — Ոչ, ես հասարակութիւն եմ: Իսկ այս անկիրթը, այս ցերեքը չի թողնում մտնեմ:

Սուր. փաստ. — Բայց այստեղ Բիւր հա-սարակութեան համար չէ:

Իւ. Պետր. — Գիտեմ, բայց ինձ կա-րելի է ներս թողնել:

Սուր. փաստ. — Սպասեցէք, իսկոյն մի-ջոց կըլինի: (Ուզում է հեռանալ, հանդիպում է իշխան Աբրեզկովին):

Տ Ե Ս Ի Լ II.

Սուրհանդակ, Իւան Պետրովիչ, Երիտ-սարդ փաստաբան և իօխ. Աբրեզկով:

Իօխ. Աբր. — Թոյլ ատէք իմանամ, ի՞նչ դրութեան մէջ է գործը:

Սուր. փաստ. — Փաստաբաններն են խօ-սում: Խօսում է Պետրովիչը: (Դար-ձեալ ծափեր):

Իօ. Աբր. — Իսկ մեղադրեալներն ի՞նչպէս են պահում իրենց:

Սուր. փաստ. — Մեծ արժանապատու-թեամբ, մանաւանդ Կարենինը և Ելի-զաւէտա Անդրէեանն: Նրանց չեն դա-տում, այլ նրանք են դատում հասա-րակութեանը: Այդ զգացում է: Այս քանից էլ բռնել է Պետրովիչը:

Իօ. Պետր. — Իսկ Պրոտամսովը:

Սուր. փաստ. — Սարսափելի յուզուած է: Ամբողջովին դողում է մի տեսակ. բայց այս հասկանալի է, եթէ ի նկա-տի ունենանք նրա վարած կեանքը: Բայց ինչ-որ ուրիշ տեսակ է յուզուած. մի քանի անգամ ընդհատեց թէ դա-տախաղին և թէ փաստաբաններին: Ինչ-որ առանձին յուզման մէջ է:

Իօ. Աբր. — Իսկ հետեանքն ի՞նչ կը-լինի, ձեր կարծիքով:

Սուր. փաստ. — Դժուար է ասել. երդ-ւեալները կազմը խառն է: Յամենայն դէպս կանխամտածում չեն ընդունի, բայց և այնպէս... (Դուրս է գալիս մի ինչ-որ պարոն: Իշխ. Աբր. գնում է դէպի դուռը): Ուզում էք մտնել:

Իօխ. Աբր. — Այո, կուզէի:

Սուր. փաստ. — Դուք իշխան Աբրեզ-կովն էք, չէ՞:

Իօխ. Աբր. — Այո:

Սուր. փաստ. (սուրհանդակին) . — Թո-ղէք: Մտնէք թէ չէ, ձախ կողմը ա-ղատ աթոռ կայ:

Տ Ե Ս Ի Լ IV.

Սուրհանդակը ներս է թողնում իշխ. Աբրեզկովին: Դուրը բացում է, եւ երեսում է խօսող փաստաբանը: Սուրհանդակ, երեսաւոր փաստաբան և Բւան Պետրովիչ:

Բւ. Պետր.— Արիստոկրատներ: Եւ հոգւոյ արիստոկրատ եմ, իսկ այս աւելի բարձր է:

Եւ. փաստ.— Դէ, արդէն ինձ կընկերէք: (Անցնում է):

Տ Ե Ս Ի Լ V.

Սուրհանդակ, Բւան Պետրովիչ և Պետրովիչ (շտապով գալիս է):

Պետր.— Ա՛, բարեւ, Բւան Պետրովիչ: Ի՞նչ կայ:

Բւ. Պետր.— Դեռ եւս փաստաբաններն են խօսում: Բայց չեն թողնում մղտնեմ:

Սուր.— Իսկ դուք զալմալալ մի աւելք այստեղ: Այստեղ գինեւորն չէ: (Նորից ծափեր. դռները բացում են, դուրս են գալիս փաստաբաններ, հանդիսականներ՝ տղամարդիկ եւ կանայք):

Տ Ե Ս Ի Լ VI.

Նոյն, մի տիկին և օգիցեր:

Տիկին.— Շատ գեղեցիկ էր, ուղղակի լացացրեց:

Օգիցեր.— Ամեն տեսակ ումանից էլ լաւ էր: Միայն չես հասկանում, ինչպէս այդ կինը կարող էր սիրել նրան: Սարսափելի տեսք ունի:

Տ Ե Ս Ի Լ VII.

Նոյն: Բացում է միւս դուռը, դուրս են գալիս մեղադրեալները, նախ Լիզան եւ Կարենիքը, եւ անցնում են միջանցքով, նրանց ետեւից Ֆեդիան մեկնալ:

Տիկին.— Կամայ: Ահա նա: Տեսէք, ինչպէս յուզուած է: (Տիկինը եւ օգիցերը մօտենում են):

Ֆեդիա (մօտենում է Իւ. Պետրովիչին).— Բերբեր:

Բւ. Պետր.— Ահա: (Տալիս է ինչ-որ):

Ֆեդիա (դնում է զրպանը եւ ուզում է զնալ, տեսնում է Պետրովիչին): Յիմար բան է, շատ յիմար բան: Չանձրալի է: Չանձրալի: Անմիտ բան է: (Ուզում է զնալ):

Տ Ե Ս Ի Լ VIII.

Նոյն և Պետրովիչ (փաստաբան, հաստ կարմրերես, զուարթ, մօտենում է):

Պետրով.— Դէ, բարեկամ, բաններս լաւ է գնում, միայն թէ վերջը, որ խօսէք, չփչացնէք:

Ֆեդիա.— Ես չեմ էլ խօսելու: Ի՞նչ ասեմ նրանց: Չեմ խօսի:

Պետրով.— Չէ, ասել պէտք է: Մի յուզուէք: Այժմ արդէն գործը տարած պրծած ենք: Դուք միայն ասացէք այն, ինչ որ ինձ էիք ասում, այսպիսին՝ որ ձեզ դատում են միայն ներս համար, որ անձնասպանութիւն չէք գործել, այսպիսին՝ չէք արել այն, ինչ որ յանցանք է համարւում թէ քաղաքացիական և թէ եկեղեցական օրէնքով:

Ֆեդիա.— Ոչինչ չեմ ասի:

Պետրով.— Ի՞նչո՞ւ:

Ֆեդիա.— Չեմ ուզում և չեմ ասի: Դուք միայն ասացէք ինձ՝ ամենավատ դէպքում ի՞նչ պատիժ կարող է լինել:

Պետրով.— Ես ձեզ արդէն ասել եմ. ամենավատ դէպքում—աքսոր դէպի Սիբիր:

Ֆեդիա.— Այսպիսին՝ ո՞ւր կաքսորեն:

Պետրով.— Ձեզ էլ, ձեր կնոջն էլ:

Ֆեդիա.— Իսկ ամենալաւ դէպքում:

Պետրով.— Եկեղեցական ապաշխարանք և, ի հարկէ, երկրորդ ամուսնութիւնն էլ կըլուծուի:

Ֆեդիա.— Այսպիսին՝ ինձ նորից կըկապեն կնոջս հետ, այսպիսին՝ նրան ինձ հետ:

Պետրոս.—Հա, ինչպէս որ պէտք է լինի այդ: Մի յուզուէք: Եւ, խնդրում եմ, ասացէք, ինչ որ ձեզ ասում եմ, և գլխաւորը—աւելորդ ոչինչ չասէք: Սակայն... (Նկատելով, որ իրենց շրջապատել եւ լսում են): Ես յոգնել եմ, գնամ նստեմ: Իսկ դուք հանգստացէք առայժմ: Գլխաւորը—մի վախեցնաք:

Ֆեդեա.—Եւ ուրիշ վճիռ չի՞ կարող լինել:

Պետրոս. (զննալով).—Ուրիշ ոչ մի:

Տ Ե Ս Ի Լ IX.

Նոյնք, ըսցի Պետրոսինից, դասական պատգոցեայ:

Դաս. պառ.—Անցէք, անցէք, մի կանգնէք միջանցքում:

Ֆեդեա.—Իսկոյն: (Հանում է ստորոնանակը եւ կրակում է իր կրծքին: Ընկնում է: Ամենքը վազում են դէպի նա): Վնաս չունի. կարծեմ, լաւ է: Լիզայի՜ն...

Տ Ե Ս Ի Լ X.

Բոլոր դռներից դուրս են վազում հաղիսականներ, դատաւորներ, մեղադրեալներ, վկաներ: Ամենի առջեւ Լիզան: Շտեյլ Մասան, Կարեցիքը, Եւ.

Պետրովիչը և իօխ. Աբրեզկովը:

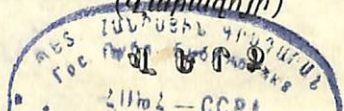
Լիզա.—Սյդ ինչ արիւր: Ֆեդեա: Ինչո՞ւ:

Ֆեդեա.—Ներիւր ինձ, որ չկարողացայ... ուրիշ կերպ արձակել քեզ: Քեզ համար չէ... Ինձ համար այսպէս լաւ է: Չէ՞ որ ես վաղուց արդէն... պատրաստ էի...

Լիզա.—Դու կենդանի կը մնաս: (Բժիշկը խոնարհւում է, ականջ է դնում):

Ֆեդեա.—Ես առանց բժշկի էլ գիտեմ... Վիկտոր, մնաս բարեաւ... Իսկ Մաշան ուշացաւ... (Լալիս է): Ինչպէս լաւ է: Ինչպէս լաւ է: Ինչպէս լաւ է: (Վախճանում է):

(Վարպազոր)

Հայաստանի Ազգային գրադարան

NL0420579

